

Nr 107

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående omorganisation av fortifikationsförvaltningen m. m.; given Stockholms slott den 8 mars 1963.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag om viss omorganisation av fortifikationsförvaltningen. Förvaltningen föreslås bli indelad i två avdelningar, en befästningsavdelning och en kasernavdelning samt i övrigt i byråer, nämligen byggnadsbyrå, värmebyrå, elektrobyrå, väg- och vattenbyggnadsbyrå, forskningsbyrå, markbyrå och administrativ byrå. Härtill kommer centralkontoret för byggnads- och reparationsberedskapen. Verksledningen föreslås bli förstärkt med en befattning för överdirektör, vars innehavare närmast avses för samordning av arbetet inom byggnads-, värme-, elektro- samt väg- och vattenbyggnadsbyråerna. Kostnaderna för nya tjänster som erfordras för omorganisationen beräknas till ca 890 000 kr.

Till Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar begäres för budgetåret 1963/64 ett förslagsanslag av 13 500 000 kr.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
8 mars 1963.*

Närvarande:

Statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, fråga om omorganisation av fortifikationsförvaltningen m. m. samt anför därvid följande.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 11) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att till Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1963/64 beräkna ett förslagsanslag av 13 800 000 kr. i avbidan på att förslag till principorganisation för fortifikationsförvaltningen skulle kunna framläggas för riksdagen på grundval av ett av 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga avgivet betänkande i ämnet. Beredningen av förslaget är numera avslutad. Jag anhåller nu att få anmäla denna fråga och i samband därmed fortifikationsförvaltningens förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1963/64.

I. Förslag till omorganisation

Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1956 och den 9 januari 1959 har chefen för försvarsdepartementet tillkallat fyra sakkunniga¹ för att verkställa viss översyn av försvarsförvaltningarnas organisation m. m. Utredningsmännen har antagit benämningen 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga. Utredningens uppdrag, som ursprungligen omfattade i huvudsak en översyn av den av 1954 års riksdag beslutade nya organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning, har genom beslut den 14 oktober 1960 utvidgats till att omfatta översyn av fortifikationsförvaltningens organisation och personalbehov. Enligt de för ifrågavarande uppdrag meddelade direktiven bör i den mån så bedömes lämpligt och möjligt resultaten av översynsarbetet redovisas i etapper. Utredningen har med skrivelse den 17 december 1962 avgivit betänkande (stencilerat Fö 1962: 4) med förslag till organisation av fortifikationsförvalt-

¹ Krigsrådet E. I. Insulander, tillika ordförande, kanslirådet N. E. B. Fjellander, byråchefen F. Lyberg och byråchefen A. C. R. Resare.

ningen. Reservation i viss del av ledamoten Fjellander har bilagts betänkandet.

Yttranden över betänkandet har efter remiss avgivits av överbefälhavaren — efter hörande av cheferna för armén, marinen och flygvapnet — försvarets civilförvaltning, fortifikationsförvaltningen, flygförvaltningen, försvarets forskningsanstalt, arbetsmarknadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statskontoret, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), statstjänstemännens riksförbund (SR) samt tjänstemännens centralorganisationens statstjänstemannasektion (TCO-S).

Nuvarande organisation m. m.

Fortifikationsförvaltningen organiserades efter förslag i proposition 1947: 142 för arbetsuppgifter avseende den centrala ledningen av fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvaret. Till verket sammanfördes fortifikations- och byggnadsverksamhet, som därtills ålegat fyra skilda förvaltningsmyndigheter, nämligen arméns fortifikationsförvaltning, marinförvaltningen, flygförvaltningen och försvarets bostadsanskaffningsnämnd. Till fortifikationsförvaltningen hänfördes dock icke frågor rörande nybyggnad och underhåll av flygfält eller anskaffning av mark för flygfält. Efter förslag i nyssnämnda proposition beslöt riksdagen, att fortifikationsförvaltningen skulle vara indelad i befästningsbyrå, kasernbyrå, byggnadsbyrå, administrativ byrå, chefsexpedition, beredskapskontor och förrådskontrollkontor.

Nu gällande organisation går i huvudsak tillbaka på 1947 års beslut med de jämkningar däri som beslutats efter förslag till 1958 års riksdag (jfr prop. 1958: 110, s. 167—204).

I huvudsak i enlighet med 1958 års riksdagsbeslut är fortifikationsförvaltningen för närvarande under chefen — en generalsperson eller generaldirektör i lönegrad Bp 6 — sammansatt av *befästningsbyrå*, vars chef är överste ur fortifikationskåren i lönegrad Bo 4, *kasernbyrå*, vars chef är civil byråchef i lönegrad Bp 4, *byggnadsbyrå*, vars chef är civil byggnadschef i lönegrad Bp 4, *markbyrå* och *administrativ byrå*, vilkas chefer är krigsråd i lönegrad Bo 1, *chefsexpedition*, som skall förestås av en major ur fortifikationskåren, *forskningssektion*, vars chef är forskningschef i lönegrad Bp 3, samt *byggnads- och reparationsberedskapens (BRB) centralkontor*, vilket står under direkt ledning av en byrådirektör i lönegrad A 25. Chef för byggnads- och reparationsberedskapen är chefen för väg- och vattenbyggnadskåren. I fortifikationsförvaltningens organisation ingår även jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 14 oktober 1960 en extra byrå, den s. k. Musköbyrån, som är avsedd för arbetsuppgifter sammanhängande med utbyggnaden av örlogsbasen på Muskö. Chef för denna byrå är förordnad att bestrida göromål som eljest ankommer på tjänsteman i lönegrad B 4. Fortifikationsförvaltningens indelning åskådliggöres närmare å tablå (*bilaga 1*). I denna

anges också byråernas indelning i sektioner (motvarande) enligt beslut av Kungl. Maj:t den 30 juni 1959.

Kungl. Maj:t har vidare genom beslut den 2 juni 1961 medgivit att i anslutning till den pågående översynen av fortifikationsförvaltningens organisation och personalbehov inom verket försöksvis får finnas organiserat ett verkschefen direkt underställt »stabsorgan» och den 29 september 1961 förordnat tjänsteman som chef för angivna enhet att bestrida göromål som eljest ankommer på tjänsteman i lönegrad Ao 26 (Ao 27). I övrigt skall ifrågavarande försöksverksamhet bedrivas inom den personalram, som framgår av gällande dispositionsföreskrifter. Nyssnämnde tjänsteman har tills vidare som huvudsaklig arbetsuppgift att sammanhålla och samordna det till ett flertal enheter inom verket hänförliga arbetet med tekniska skötsel- och underhållsinstruktioner för olika anläggningar.

Det bör i förevarande sammanhang även erinras om att chefskapet för befästningsbyrån intill den 1 oktober 1961 var förenat med befattningen för inspektör över rikets befästningar. Från och med nämnda tidpunkt inordnades emellertid efter förslag i proposition 1961: 109 (s. 111) befästningsinspektionen i försvarsstaben och befattningen för befästningsinspektör skildes från befattningen för chef för befästningsbyrån.

Det bör anmärkas, att den militära byggnads- och anläggningsverksamheten nästan undantagslöst sker med anlåtande av entreprenörer. De — numera starkt reducerade — egna arbetsavdelningar, som vissa regionala organ disponerar, utnyttjas för sådana underhålls-, iståndsättnings- och enstaka byggnadsarbeten, som inte lämpar sig för entreprenering.

Arbetsfördelningen m. m. mellan de skilda byråerna m. m. inom fortifikationsförvaltningen är i stora drag följande.

Befästningsbyrån: Planering och konstruktion (utom beträffande VVS- och elinstallationer m. m.) samt underhåll och iståndsättning av anläggningar under befästningars delfond av försvarets fastighetsfond; skyddstjänsten för samtliga drivmedelsanläggningar; rådgivande verksamhet beträffande civila befästningsanläggningar. Härtill kommer omfattande krigsplaneringsuppgifter i fråga om materiel m. m.

Kasernbyrån: Behovsutredningar, planering och konstruktion (utom beträffande VVS- och elinstallationer m. m.) av objekt, som redovisas under kasernbyggnaders delfond (med undantag av flygfält); underhåll och vård av byggnader och anläggningar av nu angiven art; byggnadstekniskt brand- och inbrottsskydd; hyressättning för försvarets bostäder m. m.

Byggnadsbyrån: Utredningar och konstruktion av värme-, sanitets-, ventilations-, elektro- samt väg- och vattenbyggnadstekniska anläggningar liksom drivmedelstekniska installationer för befästningar och kasernbyggnader; entreprenering av byggnads- och installationsarbeten utom arbeten av sådan storleksordning eller beskaffenhet, att fortifikationsförvaltningen särskilt beslutat att entreprenering skall uppdragas åt regional myndighet;

besiktning i enlighet med besiktninginstruktionen av byggnadsarbeten, som utföres av regional myndighet; uppföljning av försvarets byggnadsverksamhet från byggnadstekniska och byggnadsekonomiska synpunkter; upphandling och central förrådshållning av materiel, maskiner m. m.; sammanhållande av ärenden rörande arbetsmarknadsfrågor, m. m.

På byggnadsbyrån ankommer vidare att — för det fall byggande i egen regi skulle ifrågakomma — ombesörja nybyggnader samt om- och tillbyggnader av sådan storleksordning eller beskaffenhet, att fortifikationsförvaltningen särskilt beslutat att utförandet icke skall uppdragas åt regional myndighet.

Markbyrån: Förvärv och försäljning av fast egendom; anskaffning av mark med begränsad dispositionsrätt; rättslig vård av det under fortifikationsförvaltningen stående fastighetsbeståndet; förvaltning av övnings- och skjutfält; upplåtelse av mark med nyttjande- och servitutsrätt; reglering av vissa markskador.

Administrativa byrån: Rättsliga, administrativa och kamerala ärenden, frågor angående den regionala och lokala organisationen, sammanställning av anslagsäskanden, personalärenden m. m., kollektivavtalsärenden, kassa- och dispositionsbokföring samt frågor rörande ämbetsverkets egen organisation.

Chefsexpeditionen: Mottagande och fördelning av inkommande ärenden m. m., värnpliktsfrågor, krigsorganisation och mobilisering, presstjänst, bevakning, säkerhetstjänst, bibliotekstjänst.

Forskningssektionen: Fortifikatorisk forskning och försöksverksamhet.

Centralkontor för byggnads- och reparationsberedskapen: Organisation i fred av byggnads- och reparationsberedskapen, planering och förberedelser för organisationens verksamhet, övervakning av arbetsorganens beredskap, anskaffning av driftvärnsutrustning samt av maskiner och arbetsredskap.

Det bör i anslutning till det nu sagda anmärkas, att en omfattande byggnadsverksamhet i Stockholmsområdet för myndigheter inom försvaret, t. ex. för försvarets forskningsanstalt och försvarets radioanstalt, handhaves direkt av byggnadsbyrån (genom entreprenörer) utan anlitan av regionalmyndighet. På samma sätt handhar kasernbyrån underhåll av ett stort antal militära byggnader inom Stockholmsområdet, huvudsakligen med anlitan av s. k. årsentreprenörer.

Som framgår av det föregående hänfördes inte vid fortifikationsförvaltningens inrättande frågor rörande nybyggnad och underhåll av flygfält eller anskaffning av mark för flygfält till ämbetsverket. Efter förslag i 1960 års statsverksproposition (bil. 6, s. 103 f) har sedermera beslut fattats om att ärenden angående byggande och underhåll av flygfält m. m. samt ärenden angående markförvärv m. m. skall

överföras till fortifikationsförvaltningen från och med den 1 juli 1963. Ärenden angående markförvärv m. m. för flygvapnets bombfällnings- och skjutplatser skall emellertid jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 11 december 1959 och den 23 september 1960 överföras till fortifikationsförvaltningen efterhand och i sådan takt att huvuddelen av ärendena överföres före den 1 juli 1963.

Det bör i förevarande sammanhang även erinras om att i proposition 1962: 168 angående organisation m. m. av försvarets centrala intendenturförvaltning till innevarande års riksdag förslag framlagts att bland annat ärenden angående behovsprövning samt val och kvalitetsbedömning av bränslen samt angående bränsleinventarier för de fasta maskinanläggningarna inom försvaret, vilka nu ankommer på arméintendenturförvaltningen, skall överföras till fortifikationsförvaltningen från och med den 1 juli 1963.

På grundval av ett av fortifikationsförvaltningen avgivet förslag har försvarets regionala och lokala fastighetsförvaltning organiserats genom beslut av 1956 års riksdag (jfr prop. 1956: 110, s. 14—48). I enlighet med beslutet finnes för fortifikations- och byggnadsförvaltningen vid samtliga militärbefälsstaber en särskild sektion (med fortifikationsofficer som chef). Sektionen är — utom vid VII militärbefälsstaben — indelad i befästningsavdelning (militär chef) och byggnadsavdelning (under civil byggnadsdirektör). Sedermera har Kungl. Maj:t även meddelat särskilda beslut rörande byggnadsförvaltningen vid kustartilleriförsvaren, örlogsvarven samt marinkommandona Ost och Syd. (I den mån i det följande talas om regionala organ, avses i förevarande sammanhang även sistnämnda myndigheter.) Till följd av besluten har teknisk och annan expertis tillförts regionalmyndigheterna. På de regionala organen ankommer prövning av förslag till och fastställande av stater för löpande underhåll av befästningar, kasernfastigheter och specialbyggnader, detaljplanläggning och kostnadsberäkning av ej alltför omfattande arbeten samt utförande och kontroll av flertalet förekommande arbeten. På lokalmyndighet ankommer bland annat att upprätta förslag till underhållsplaner samt att med till förfogande ställda medel ombesörja underhåll. Lokalmyndighet skall till högre instans meddela sitt behov av nybyggnads- och iståndsättningsarbeten samt avge förslag till förvärv av eller anskaffande av nyttjanderätt till markområden och byggnader.

Enligt den till grund för 1956 års beslut liggande arbetsfördelningen mellan de olika instanserna skall fortifikationsförvaltningen utföra den slutliga bearbetningen av de utredningar om underhålls- och nybyggnadsbehov, på vilka framställningar till Kungl. Maj:t skall grundas. Fortifikationsförvaltningen skall vidare fastställa den kostnadsram, som skall gälla för

underhållsverksamheten inom de regionala områdena, samt ange riktlinjer i stort för användningen av underhållsmedlen. Ämbetsverket skall planlägga och kostnadsberäkna alla mera komplicerade arbeten samt i regel verkställa anbudsinfordran och anbudsprövning för dylika arbeten. Huvuddelen av förekommande besiktningar skall även ankomma på ämbetsverket. Vidare skall större utredningar av olika slag, planläggningsuppgifter, behovsprövningar och angelägenhetsgraderingar på längre sikt ävensom prövning av framställningar om medel för hastigt uppkommande behov åvila centralorganet. Såsom ett led i den fortifikatoriska rustningsplanläggningen skall bland annat centralt utarbetas planer för tillgodoseendet i krig av behovet av byggnadsmateriel, verktyg och arbetsmaskiner. Ärenden, som gäller markanskaffning och marköverlåtelse samt den praktiska vården av jordbruks- och skogsfastigheter ävensom frågor av juridisk-administrativ natur, skall i väsentliga delar handläggas centralt. Slutligen skall fortifikationsförvaltningen öva fortlöpande tillsyn och kontroll över de underlydande organens verksamhet, följa den tekniska utvecklingen samt lämna nämnda organ generella anvisningar i tekniskt, ekonomiskt, juridiskt och administrativt hänseende.

Försvarsförvaltningssakkunnigas förslag

Fortifikationsförvaltningen är ett för försvaret gemensamt, centralt ämbetsverk som enligt sin instruktion under Kungl. Maj:t i tekniskt och ekonomiskt avseende utövar ledningen av och uppsikten över fortifikations- och byggnadsväsendet vid krigsmakten.

Ehuru fortifikationsförvaltningen är en Kungl. Maj:t direkt underställd central myndighet, är verket samtidigt en teknisk-ekonomisk serviceorganisation för försvaret, vilken i sin verksamhet måste taga behörig hänsyn till de högsta militära instansernas önskemål och synpunkter. På grundval av 1960 års försvarsledningsutrednings förslag har — i överensstämmelse med vad fallet är i fråga om övriga centrala försvarsförvaltningar — vissa bestämmelser införts i instruktionen i syfte att i erforderlig utsträckning säkra överbefälhavarens och försvarsgrenschefernas inflytande över fortifikationsförvaltningens verksamhet i form av direktiv- och anvisningsrätt.

Verksamheten på investeringssidan kan enligt de sakkunniga med viss rätt karakteriseras så, att fortifikationsförvaltningen efter beställning från överbefälhavaren, försvarsgrenscheferna eller annan myndighet ombesörjer att byggnader och anläggningar kommer till stånd. Beträffande de anläggningar som är att hänföra till utbildningssidan är vederbörande försvarsgrenschefer beställare, ofta i samarbete med respektive centrala fackförvaltning. Det senare gäller särskilt verkstäder och vårdlokaler för materiel m. m. Även om överbefälhavaren får anses vara den högste militära måls-

mannen ifråga om befästningsbyggandet, vilket bör regleras på grundval av operativa överväganden, står överbefälhavaren (försvarsstaben) likväl icke alltid som beställare av dylika anläggningar, utan det stabsarbete som är förenat med framtagande av militära underlag för befästningsanläggningar av olika slag delegeras i stor utsträckning till försvarsgrensledningarna.

Liksom för övriga centrala försvarsförvaltningar gäller även för fortifikationsförvaltningen att verket i erforderlig omfattning skall hålla överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna underrättade om sin verksamhet. Det åligger vidare fortifikationsförvaltningen att biträda överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna med utarbetande av förslag som berör ämbetsverkets verksamhetsområde och som de kan finna erforderligt avlåta till Kungl. Maj:t, samt att till överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna inkomma med de yttranden och utredningar som dessa påkallar och förvaltningen kan lämna.

Under rubriken utvecklingstendenser m. m. anger de sakkunniga vissa omständigheter av betydelse för fortifikationsförvaltningens organisation och arbetsuppgifter. I dessa delar torde få hänvisas till betänkandet (s. 17—29).

Efter denna redogörelse övergår de sakkunniga till en bedömning av vilka allmänna krav som mot bakgrunden av de aktuella utvecklingstendenserna bör ställas på fortifikationsförvaltningens organisation.

Enligt de sakkunniga föreligger inom flera områden fortfarande en betydande eftersläpning. Med tanke på bland annat sannolika ytterligare stegringar av byggnads- och anläggningsvolymen anses verkets nuvarande kapacitet vara otillräcklig. Konsulter anlitas för närvarande i en sådan omfattning att balansen mellan egenprojektering och konsultprojektering enligt de sakkunniga får anses vara allvarligt rubbad. Erforderlig kapacitet torde enligt de sakkunnigas uppfattning saknas för den tekniska uppföljning och utvärdering av nya anläggningar som bör ingå som ett betydelsefullt led i verksamheten. Angelägna ekonomiska och detaljorganisatoriska utredningar har av brist på arbetskraft med erforderliga kvalifikationer fått ställas på framtiden.

Utgångspunkten för de sakkunnigas arbete har varit att fortifikationsförvaltningen skall erhålla en sådan organisation att verket utan allvarliga eftersläpningar skall kunna fullfölja sina uppgifter. Betydelsefullt anses härvidlag även vara att förvaltningen erhåller möjligheter att rekrytera och i tjänst bibehålla lämplig och kvalificerad personal för de skilda uppgifterna.

De sakkunniga understryker att långtidsplaner är ägnade att ge en fastare grund för verksamheten och är nödvändiga för att samordna försvarets byggnadsverksamhet med utvecklingen inom krigsmakten i övrigt.

Utmärkande för fortifikationsförvaltningens verksamhet är enligt de sakkunniga att den huvudsakligen hänför sig till individuella projekt och att industriell serieproduktion endast i obetydlig omfattning kan förekomma inom ifrågavarande område. Verksamheten blir därför — om den sättes i relation till disponerade anslag — arbetskrävande och dyrbar. De administrationskostnader för verksamheten — inklusive kostnader för konsulter och för regionala myndigheters kontrollanter m. m. — vilka skall belasta sakanslag uppskattas till genomsnittligt minst 15 procent av de totala byggnadskostnaderna.

Fortifikationsförvaltningens projekteringskapacitet måste enligt de sakkunniga vara så avpassad att ämbetsverket har möjlighet leda en projekteringsverksamhet som i vart fall inte understiger den sannolika medeltilldelningen. En viss beredskap anses nämligen böra föreligga i projekteringshänseende för det fall byggnadsåtgärder till följd av skärpning i det internationella läget eller med hänsyn till sysselsättningssvårigheter måste utföras i snabbare takt än avsett. De sakkunniga förutsätter, att vid projektering konsulter liksom för närvarande anlitas i mycket stor utsträckning. Endast på denna väg anses en kraftig utbyggnad av fortifikationsförvaltningens organisation och personaluppsättning kunna undvikas. Såsom tidigare berörts anser de sakkunniga det emellertid vara nödvändigt att det inom fortifikationsförvaltningen finnes tillgång till kvalificerad personal för bland annat ledning och kontroll av konsultverksamheten.

Även om verksamheten sålunda alltjämt i mycket stor utsträckning måste bygga på anlitage av konsulter är det dock enligt de sakkunnigas uppfattning nödvändigt att fortifikationsförvaltningens organisation avpassas så att egenprojektering kan bedrivas i viss omfattning. Eljest löper man enligt de sakkunniga risken att verket förlorar den tekniska ledningen och möjligheterna att styra utvecklingen. Egenprojekteringen måste därför enligt de sakkunnigas uppfattning — såväl kvalitativt som kvantitativt — stå i en viss relation till konsultverksamheten.

För att byggnads- och anläggningsverksamheten skall kunna bedrivas effektivt kräves enligt de sakkunnigas mening att erforderlig personal finnes inom fortifikationsförvaltningen för utförande av mass- och kostnadsberäkningar m. m. samt för utarbetande av tekniska skötsel- och driftinstruktioner m. m. Verket bör vidare — såsom även förutsattes i dess instruktion — kunna överblicka, bedöma och, i förekommande fall, kontrollera regionala myndigheters verksamhet.

Om man betecknar projekterings-, konstruktions- och därmed direkt sammanhängande uppgifter som fortifikationsförvaltningens huvudfunktioner får man likväl enligt de sakkunniga i organisatoriska sammanhang ej bortse från de stödfunktioner som måste finnas för att verket som helhet skall kunna fungera. Hit räknar de sakkunniga bland annat handhavandet av administrativa, juridiska och kamerala frågor, personalärenden,

expeditionstjänst, arkivvård, säkerhetstjänst, inköps- och förrådsverksamhet samt internt organisationsarbete m. m. De organ som skall handha dessa stödfunktioner måste enligt de sakkunniga vara riktigt avpassade med hänsyn till att den totala verksamheten skall kunna bedrivas på bästa sätt. Erfarenheterna har visat att underkapacitet föreligger på vissa punkter. En dylik underkapacitet i fråga om även enstaka stödfunktioner anses återverka snabbt, ogynnsamt och hämmande på övriga verksamhetsgrenar, inte minst huvudfunktionerna.

En speciell stödfunktion är forskningen, som inom fortifikationsförvaltningen bedrivs i egen regi — vid forskningssektionen — och uteslutande avser befästningsanläggningar. Huvudsakligen utföres provning av konstruktioner samt teoretiska och praktiska försök i fråga om kärnvapens verkningar i skilda avseenden och under skilda förhållanden. Härtill kommer kontinuerlig rådgivningsverksamhet i förhållande till befästningsbyråns projekterande och konstruerande enheter. För utförande av praktiska prov m. m. finnes en särskild försöksstation i Märsta. Den synnerligen stora betydelse som forskningen har för utvecklingen på befästningssidan torde enligt de sakkunniga ligga i öppen dag, varför det anses önskvärt om forskningen kunde utsträckas även till frågor angående vissa installationer, exempelvis ventilation, avfuktning, uppvärmning etc.

Markbyrån intar enligt de sakkunnigas mening en särställning då den fungerar dels som sakorgan — exempelvis i fråga om anskaffning av mark för övnings- och skjutfält m. m. — dels som serviceorgan i förhållande till befästnings- och kasernbyråerna i fråga om markanskaffningar och arrenderingar för byggnadsändamål. Därtill kommer frågor om markförsäljningar, en verksamhet som kan förväntas komma att kraftigt öka i omfattning de närmaste åren.

Då byggnads- och reparationsberedskapens centralkontor har speciella uppgifter beröres dess organisation inte närmare i detta sammanhang.

Jämsides med en efter uppgifterna väl avvägd organisation och personaluppsättning anser de sakkunniga att åtgärder bör eftersträvas för ytterligare rationaliseringar av verksamheten. I det föregående har vissa av fortifikationsförvaltningen vidtagna interna rationaliseringsåtgärder berörts. Detta arbete anser de sakkunniga bör kunna ge ytterligare resultat. Genom yttre rationaliseringsåtgärder, såsom förenklade byggnadskonstruktioner, typisering och standardisering samt moderna byggnadsmetoder m. m. har ämbetsverket vidare sökt hålla byggnadskostnaderna nere. Dessa frågor bör enligt de sakkunniga ägnas fortsatt uppmärksamhet.

I dagens läge är det enligt de sakkunniga svårt att överblicka huruvida ytterligare uppgifter kan överföras från fortifikationsförvaltningen till regionala organ. Dessa frågor anses böra övervägas inom fortifikationsförvaltningen. De sakkunniga erinrar dock om den påbörjade decentralisering-

en i fråga om den hittills i huvudsak centralt utförda projekteringen av större istandsättningsarbeten.

Principorganisation för fortifikationsförvaltningen

Som framgår av det föregående anser de sakkunniga att en förstärkning av fortifikationsförvaltningens organisation med hänsyn till nuvarande uppgifter är önskvärd. En viss ökning av verksamheten anses dessutom sannolik. Anledning anses därför finnas till antagande att den redan nu förefintliga skillnaden mellan uppgifter och resurser kan öka ytterligare. Mot bakgrunden härav har de sakkunniga ansett det angeläget att snara åtgärder vidtages för att fortifikationsförvaltningen med förutsedd verksamhet tillföres resurser för att effektivt och rationellt kunna fullgöra sina uppgifter. Enligt de sakkunnigas mening föreligger nämligen behov av en väsentlig förstärkning i organisatoriskt hänseende. De sakkunniga har därför ansett det vara en första uppgift att lämna förslag till organisationens huvuddrag. Detta kräver i första hand att en ökning av den ledande personalen kommer till stånd.

Enligt de sakkunnigas uppfattning bör de i det följande föreslagna organisatoriska förändringarna genomföras redan från och med budgetåret 1963/64. Från och med samma tidpunkt anses jämväl böra tillkomma de nya tjänster, avsedda för i första hand chefspersonal, som betingas av förslaget. Frågor rörande vissa detaljer i arbetets fördelning mellan olika enheter m. m. liksom beräkningen av den biträdande personalen anses kunna anstå till ett andra skede av de sakkunnigas översyn. I förevarande sammanhang föreslår därför de sakkunniga i fråga om personalorganisationen i huvudsak endast högre tjänster, d. v. s. sektionschefer och högre. Det förutsättes, att personalbehovet i övrigt skall kunna tillgodoses intill nästa skede av översynen genom omfördelning av de befintliga tjänsterna samt genom inrättande av extra tjänster. Det förutsättes, att kostnaderna för föreslagna nya tjänster skall bestridas från avlöningsanslag.

Fortifikationsförvaltningens ledning m. m.

Chef för fortifikationsförvaltningen är för närvarande en generalperson eller generaldirektör i lönegrad Bp 6. De sakkunniga har ej funnit anledning ifrågasätta ändring i angivna förhållande utan förutsätter, att verksamheten alltjämt skall kunna vara militär eller civil.

Vid förhinder för chefen för fortifikationsförvaltningen utövas dennes ämbete av chefen för befästningsbyrån. Verksamhetens ökade omfattning och de olika uppgifternas alltmer komplicerade karaktär ställer för närvarande betydligt större fordringar på verksamhetsledningen än förut. Det är enligt de sakkunnigas mening önskvärt, att verksamhetschefen även i andra fall än vid förhinder kan till en ställföreträdare överlåta vissa på verksamhetschefen

ankommande uppgifter. Detta innebär en ökning av ställföreträdarens uppgifter. De sakkunniga har dryftat huruvida behov föreligger att inrätta en särskild tjänst för ställföreträdare. Vid genomförande av den organisation med byråindelade avdelningar som de sakkunniga föreslår, torde emellertid en särskild tjänst för ställföreträdare kunna undvaras, i varje fall tills vidare. De sakkunniga föreslår emellertid att en av avdelningscheferna förordnas som ställföreträdare. Särskilt ställföreträdararvode anses böra utgå till denne. Ställföreträdare bör enligt de sakkunniga förordnas av Kungl. Maj:t för viss tid efter anmälan av verkschefen.

Verkschefen förutsättes erhålla ensam beslutanderätt i enlighet med vad som nu gäller. Cheferna för de föreslagna befästnings-, kasern-, byggnads- och forskningsavdelningarna samt cheferna för väg- och vattenbyggnadsbyrån, markbyrån och administrativa byrån anses böra ingå som ledamöter i fortifikationsförvaltningen.

Huvuddragen av föreslagen organisation

Enligt beslut av 1960 års riksdag skall byggande och underhåll av flygfält ankomma på fortifikationsförvaltningen från och med den 1 juli 1963. De sakkunniga har vid sitt arbete haft att utgå från vad sålunda beslutits. I övrigt har de sakkunniga ej funnit anledning ifrågasätta några ändringar i fråga om fortifikationsförvaltningens huvuduppgifter. Dessa föreslås sålunda komma att omfatta utförande, underhåll och förvaltning av befästningar, kasernbyggnader, flygfält, hamnar o. dyl., anskaffning, vård och förvaltning av övnings- och skjutfält m. m. samt fortifikatorisk forskning. Förutom enheter för fullgörande av dessa uppgifter erfordras organ för stabsfunktioner. Sådana organ bör enligt de sakkunnigas mening vara en administrativ byrå samt ett organ till verkschefens omedelbara förfogande, centralplanering.

Av fortifikationsförvaltningens huvuduppgifter är enligt de sakkunnigas mening två av så speciell karaktär att det står klart att särskilda organisationsenheter bör avses för dem. De sakkunniga åsyftar här dels forskningen, dels förvärv, vård och förvaltning (i vilken inräknas försäljning m. m.) av övnings- och skjutfält. Forskningen bör bedrivas inom en forskningsavdelning. Ärenden angående övnings- och skjutfält samt förvärv av mark för byggnadsändamål bör såsom för närvarande sammanhållas å en byrå, markbyrån.

I fråga om organisationen för utförande och underhåll av byggnader och anläggningar anför de sakkunniga följande.

En förutsättning för 1960 års principbeslut om flygfältsärendenas överförande till fortifikationsförvaltningen var att programmering och projektering av flygfält skulle sammanhållas inom en särskild organisationsenhet direkt underställd verkschefen. I enlighet härmed föreslår de sakkunniga, att flygfältsärenden jämte vissa andra anläggningsarbeten skall handläggas

å en särskild väg- och vattenbyggnadsbyrå. De sakkunniga framhåller att flertalet av de skäl som de påvisar för att var för sig sammanhålla ärenden angående programmering, projektering och underhåll av befästningar å ena, och kasernbyggnader å andra sidan kan åberopas till stöd för att sammanhålla motsvarande funktioner beträffande flygfält.

Vad som i första hand kännetecknar den nu gällande organisationen är att handläggningen av byggnadsärenden inom fortifikationsförvaltningen i princip uppdelats efter byggnadsobjektens art, såtillvida att planering, utredning, programmering, projektering och konstruktion o. s. v. av befästningar m. m. sker inom befästningsbyrån medan motsvarande verksamhet i fråga om kaserner m. m. handhaves inom kasernbyrån. Byggnadsbyrån ombesörjer, att nybyggnader och större om- och tillbyggnader kommer till stånd samt handhar konstruktion m. m. av VVS- och elinstallationer m. m. beträffande såväl befästningar som husbyggnader.

Vid utformande av ny organisation av fortifikationsförvaltningen har de sakkunniga bland annat haft som utgångspunkt att verksamheten med nu förutsedd omfattning skall kunna bedrivas effektivt och ekonomiskt. Vid organisationens utformning har de sakkunniga beaktat möjligheterna att överföra vissa arbetsuppgifter till den privata sektorn. De sakkunniga avser vidare att i det andra skedet av sin översyn närmare penetrera möjligheterna att rationalisera arbetet och förenkla arbetsgången. Organisationsformen måste enligt de sakkunniga medge, att en klar och entydig ansvars- och arbetsfördelning ernås. Den anses även böra kunna anpassas till de krav på samverkan med andra myndigheter och med staber vilka ställes på en myndighet som fortifikationsförvaltningen. Organisationen anses böra vara så uppbyggd att måttliga växlingar i byggnadsvolym kan bemästras utan att väsentligare ändringar behöver vidtagas.

Vid sitt utredningsarbete har de sakkunniga dryftat olika lösningar till principorganisation för fortifikationsförvaltningen och bl. a. gjort vissa jämförelser med den organisation som efter förslag i proposition 1962: 98 från och med den 1 juli 1962 faststälts för byggnadsstyrelsen. Byggnadsstyrelsens nya organisation är uppbyggd efter funktionsprincipen.

Vid valet mellan en organisation av byggnadsstyrelsens utformning och en organisation enligt fortifikationsförvaltningens nuvarande utformning har de sakkunniga funnit starka skäl tala för att några principiella ändringar i den senare organisationsformen inte bör vidtagas. De sakkunniga anser följaktligen, att de synpunkter som varit vägledande för 1946 års militära förvaltningsutrednings ställningstagande alltjämt är giltiga.

Skälen till sitt ställningstagande utvecklar de sakkunniga sålunda.

Det finns nämligen olika omständigheter som väsentligen särskiljer byggnadsstyrelsens och fortifikationsförvaltningens verksamheter. Inom fortifikationsförvaltningen — som saknar motsvarighet till byggnadsstyrelsens myndighetsuppgifter — tillkommer i jämförelse med byggnadsstyrelsen främst befästningsarbeten av olika slag samt flygfält, övningsfält o. dyl.

De sakkunniga har härvid funnit, att en klar skiljelinje föreligger mellan verksamhet i fråga om befästningar och i fråga om kasernbyggnader. Förutom den tekniska särart som allmänt karakteriserar befästningarna tillkommer för dessa de krav som från rent militär synpunkt måste tillgodoses. De militära bedömandena måste avse bland annat sådana faktorer som en fördelning av funktionerna på flera anläggningar, en avvägning av skydds-konstruktionen efter varje enhets storlek och betydelse, platsval, utformning av det inre skyddet m. m. samt åtgärder för maskering och närförsvär m. m.

Dessa senare förhållanden innebär ofta en kombination av sinsemellan svårförenliga krav, vilket medför att tekniskt mycket avancerade problem måste lösas i anslutning till byggnation och underhåll.

Viss skillnad torde även föreligga mellan byggnadsstyrelsen och fortifikationsförvaltningen beträffande underhålls- och iståndsättningsarbeten. Den militärtekniska utvecklingen är intensiv. Den innebär en fortgående anpassning till nya förutsättningar som ofta tar sig uttryck i förändringar i krigs- och fredsorganisationen. Detta medför i sin tur att tillgängligt byggnadsbestånd måste ändras och/eller omdisponeras, varvid det ofta blir aktuellt att utnyttja lokaler för andra ändamål än de ursprungligen uppförts för och vidtagna därav föranledda byggnadsåtgärder.

Med hänsyn till den tekniska särart som kännetecknar befästningsarbetena och de speciella militära synpunkter som måste beaktas i fråga om dessa objekt synes det vidare uppenbart att rekognosering, planering, utredning, programmering och projektering av nya befästningar samt modernisering m. m. av äldre sådana även framdeles måste ske under ledning av fortifikatoriskt utbildade officerare samt av civilingenjörer utexaminerade från väg- och vattenbyggnadsteknisk linje. Detsamma gäller i princip vid andra bergrumsanläggningar än befästningar i mera inskränkt mening. Lika klart är att ledningen av motsvarande verksamhet i fråga om nybyggnad av kaserner m. m. huvudsakligen måste handhas av arkitektpersonal. Skilda personalkategorier medverkar alltså i de olika verksamhetsgrenarna.

Vidare kan en klar gränslinje upprätthållas mellan befästningssidan och kasernsidan med hänsyn till att dessa två verksamhetsgrenar i huvudsak tjänar skilda ändamål. Till grund för befästningssidans verksamhet ligger de operativa överväganden som enligt gällande organisation för krigsmaktens högsta ledning ankommer på överbefälhavaren, medan kasernsidans verksamhet hänför sig till försvarsgrenschefs ansvar för de förbandsproducerande funktionerna. Detta inverkar på fortifikationsförvaltningens kontaktlinjer till de högre staberna. I princip gäller att befästningssidans kontaktlinjer går till överbefälhavaren och försvarsstaben, medan kasernsidans kontaktlinjer går till försvarsgrensstaberna.

Av det anförda följer att det i övervägande antalet fall ej torde föreligga något särskilt behov att samordna arbeten mellan kasern- och befästningssidan i den centrala förvaltningsmyndigheten. Däremot torde det vid planering och projektering som regel föreligga krav på en sammanfattande överblick inom respektive område. Att därför vid utformandet av organisationen för fortifikationsförvaltningen genomgående tillämpa funktionsprincipen, som skett för byggnadsstyrelsen, skulle med hänsyn till väsensskillnaden i fråga om objekten inom kasern- och befästningsområdena säkerligen ej vara lyckligt.

De sakkunniga anser det vara mest rationellt och ändamålsenligt att

en enhet för kasernbyggnader och en enhet för befästningar ingår i fortifikationsförvaltningens organisation. För denna uppfattning talar även enligt de sakkunnigas mening det förhållandet, att nuvarande uppdelning av verksamheten mellan befästningsbyrån och kasernbyrån i praktiken visat sig i allt väsentligt ändamålsenlig.

I övrigt anser de sakkunniga, att för återstående tekniska specialfunktioner bör den funktionella indelningsgrunden följas vid utformande av fortifikationsförvaltningens organisation.

Huvuduppgifterna för de angivna enheterna för befästningar respektive kaserner blir att planera, utreda, programmera och projektera å ena sidan befästningsanläggningar och å andra sidan kasernbyggnader. Härvid avses uppgifter i fråga om såväl nybyggnadsverksamhet som moderniserings- och istandsättningsarbeten. I förevarande sammanhang bortses från anläggningsarbeten (flygfält, hamnar m. m.), som bör hänföras till den i det följande föreslagna väg- och vattenbyggnadsbyrån. Från verksamheten vid här berörda enheter för befästningar respektive kaserner bör — på samma sätt som för närvarande är fallet — uppgiften att bygga hållas åtskild. En sådan arbetsfördelning tillämpas konsekvent inom byggnadsbranschen i övrigt. Ansvar för själva byggandet bör således enligt de sakkunnigas mening förläggas till en för denna uppgift organiserad byggnadsenhet. Detta innebär ett bibehållande av principerna för nuvarande organisation, i vilken en särskild byggnadsbyrå ingår. Till den särskilda byggnadsenheten bör liksom hittills uppgifter i fråga om konstruktion av VVS- och elektroinstallationer för såväl befästningar som kaserner m. m. vara hänfödda.

De sakkunniga har funnit att några fördelar knappast är att förvänta om underhållsuppgifter i fråga om kaserner och befästningar utbrytes från kasern- respektive befästningsenheterna och sammanföras till en gemensam enhet för underhållsfrågor. De sakkunniga förordar därför, att underhållsverksamhet i fråga om krigs- respektive fredsbyggnader skall handhas inom befästnings- respektive kasernenheterna. Härför anses tala även att underhållssynpunkterna lättare bör kunna beaktas vid nybyggnadsverksamheten, därest underhåll och nybyggnad av liknande objekt handhas av en och samma enhet. Av anförda skäl räknar de sakkunniga även med att såväl projektering m. m. som underhåll av flygfält skall handhas inom den i det följande föreslagna väg- och vattenbyggnadsbyrån.

Som tidigare anförts är nuvarande befästningsbyrån under chefen — överste i lönegrad Bo 4 — indelad i planeringssektion, utredningssektion, konstruktionssektion och underhållssektion. Byrån omfattar omkring 130 tjänster. Kasernbyrån består under chefen — civil byråchef i lönegrad Bp 4 — av utredningssektion, arkitekt- och konstruktionskontor samt underhållssektion. Byrån omfattar cirka 145 tjänster. Byggnadsbyrån är under chefen — civil byggnadschef i lönegrad Bp 4 — indelad i värmesektion,

elektrosektion, väg- och vattenbyggnadssektion, byggnadssektion, inköpssektion och planeringsdetalj. Byrån omfattar omkring 190 tjänster.

Befästningsbyrån, kasernbyrån och byggnadsbyrån har uppgifter, omfattning och ställning i organisationen, som enligt de sakkunnigas mening gör dessa enheter jämförliga med de tygförvaltande verkens avdelningar. De skäl, som på sin tid medförde att sistnämnda verk i stor utsträckning organiserades på byråindelade avdelningar, gör sig enligt de sakkunniga med samma styrka gällande beträffande fortifikationsförvaltningen. Sålunda medger denna organisationsform en samordning på hög nivå av olika verksamhetsfält, samtidigt som en rationell delegering av beslutanderätten kan äga rum till avdelnings-, byrå- och sektionschefer. De sakkunniga har tidigare konstaterat, att organisationsformen medför att särskild ställföreträdare för verkschefen i varje fall ej för närvarande är behövlig. Cheferna för fortifikationsförvaltningens befästnings-, kasern- och byggnadsbyråer har redan i nuvarande organisation avdelningscheferns lön. De sakkunniga föreslår, att nu ifrågasvarande byråer göres till avdelningar samt att vissa sektioner inom dessa byråer, som i avseende på arbetsuppgifter och storlek motsvarar byråer inom andra delar av den centrala försvarsförvaltningen, i enlighet med vad som närmare anföres i det följande blir byråer. Dessa organisationsändringar kommer enligt de sakkunniga att ge ökade möjligheter till samordning och delegering m. m. Syftet med indelningen är vad ärendefördelningen beträffar att möjliggöra för verkschefen att genom direktiv och lämpligt avvägda uppföljningsåtgärder i stort leda verksamheten. I verk av den omfattning det här rör sig om torde enligt de sakkunniga ärenden av principiell natur eller av stor räckvidd vara så talrika och betungande att verkschefen om möjligt ej bör belastas därutöver. Det blir därför enligt utredningen nödvändigt att låta den löpande verksamheten i stort sett självständigt handhas inom avdelningar och byråer, vilket i sin tur anses medföra att avdelningscheferna måste ha möjlighet att i mycket stor utsträckning själva ägna sig åt fackmässig samordning och uppföljande verksamhet. Allt detta förutsätter enligt de sakkunniga att varje avdelning ges en stark inre organisation. För avdelningscheferna är det angeläget att ärendesberedningen vid underenheterna kan bli så fullständig som möjligt. Samtidigt gör den ökade tekniska kompliciteten det nödvändigt att högt kvalificerade specialister kan förvärvas som chefer för underenheterna. De sakkunniga understryker vikten av att det tidigare skisserade administrativa systemet för verket i dess helhet tillämpas även på avdelningsplanet. Först längre ned i organisationen bör enligt de sakkunniga specialiseringen ta vid för att en rationellt fungerande organisation och ett hållbart mönster för beslutsprocessen inom fortifikationsförvaltningen skall kunna åstadkommas.

De sakkunniga föreslår från nu i korthet angivna utgångspunkter att befästningsavdelningen, kasernavdelningen och byggnadsavdelningen indelas i underenheter som framgår av det följande.

Befästningsavdelningen bör enligt de sakkunnigas mening i nära anslutning till vad som för närvarande gäller indelas i planeringssektion, projektbyrå, konstruktionsbyrå och underhållssektion.

Planeringssektionen anses i huvudsak skola svara för ekonomisk planering och uppföljning av befästningsbyggandet. Sektionen föreslås vidare skola sammanhålla arbetet med utarbetande av byggnadsprogrammen, varvid sektionen i tekniska frågor m. m. skall samarbeta med projektbyrån. Sektionen föreslås vidare handha försöksverksamhet för truppbefästningar, planering för anskaffning av fortifikatorisk materiel m. m. samt ärenden beträffande maskering, skydd mot ABC-stridsmedel m. m.

Projektbyrån föreslås svara för rekognosering för nyanläggning av befästningar samt för projektering till och med färdigställande av huvudhandlingar och upprättande av fullständiga bygghandlingar för nyanläggningar. Byrån föreslås även svara för den tekniska uppföljningen. Konstruktionsarbeten anses projektbyrån emellertid böra erhålla från konstruktionsbyrån samt från de i det följande föreslagna värme- och elektrobyråerna inom byggnadsavdelningen och väg- och vattenbyggnadsbyrån. Mängd- och kostnadsberäkningar samt efterkalkyler avses även skola utföras inom projektbyrån.

Konstruktionsbyrån föreslås skola utföra konstruktionsarbeten (inklusive upprättande av ritningar), konstruktionsgranskning av konsultarbeten dels åt projektbyrån, när det gäller nya anläggningar, dels åt underhållssektionen, när det gäller befintliga anläggningar (moderniseringar), dels åt planeringssektionen, när det gäller truppbefästningar. Byrån kommer med de förutsatta arbetsuppgifterna att fungera som ett serviceorgan åt övriga enheter inom befästningsavdelningen.

Underhållssektionen föreslås svara för planering och utredning för underhåll och modernisering av befästningar. Sektionen föreslås vidare skola iordningställa programhandlingar för större moderniseringsarbeten och samordna projekteringsverksamheten för moderniseringar. Även skyddstjänsten för drivmedelsanläggningar anses böra ankomma på sektionen. Vid sektionen skall enligt de sakkunnigas förslag fortifikationsförvaltningens befästningsregister föras.

De sakkunniga anför, att från fortifikationsförvaltningen har framförts förslag, att även den nuvarande underhållssektionen skall organiseras som byrå. Härvid har bland annat hänvisats till att verksamheten inom denna enhet kan väntas öka betydligt under de närmaste åren. De sakkunniga anser emellertid, att en fastare grund för bedömningen av verksamhetens omfattning i framtiden bör föreligga, innan ändring övervägs.

Befästningsavdelningens verksamhetsområde anses i princip böra omfatta alla befästningar oberoende av om de i framtiden kommer att redovisas under försvarets fastighetsfond eller inte. Till befästningar räknar de sakkunniga i detta sammanhang alla berganläggningar, d. v. s. även sådana

som inte är befästningar i mera inskränkt mening. Till avdelningen anses även böra hänföras projektering av standardtyper av friliggande förråd för ammunition och tygmateriel.

Då de sakkunniga bedömer det önskvärt, att ansvaret för och arbetet med större oljelagringsanläggningar (såväl i berg som friliggande) blir koncentrerat till en enhet, föreslås, att det arbete härmed, som hittills utförts vid byggnadsbyråns väg- och vattenbyggnadssektion (oljelagringsdetaljen), förlägges till befästningsavdelningen.

Äldre anläggningar vilka nu redovisas såsom befästningar men saknar betydelse för krigsmaktens verksamhet i krig (t. ex. Varbergs fästning) anses böra hänföras till kasernavdelningens verksamhetsområde.

Smidighet förutsättes i fråga om fördelningen av arbetsuppgifter mellan befästningsavdelningen och kasernavdelningen. Då så är lämpligt med hänsyn till arbetsläget bör därför projektering m. m. av visst eller vissa objekt kunna överföras från den ena avdelningen till den andra.

De sakkunniga föreslår, att *k a s e r n a v d e l n i n g e n* indelas i planeringssektion, arkitektbyrå och kasernvårdsbyrå.

Planeringssektionen skall enligt de sakkunnigas mening uppgöra förslag till medelsäskanden m. m. samt svara för ekonomisk planering och uppföljning av kasernbyggandet. Sektionen föreslås vidare vara kasernavdelningens huvudsakliga kontaktorgan med staberna. Sektionen skall vidare enligt förslaget sammanhålla arbetet med utarbetande av byggnadsprogrammen, varvid sektionen i tekniska frågor m. m. föreslås skola samarbeta med arkitektbyrån. På sektionen anses vidare böra ankomma mobiliserings- och säkerhetsärenden, frågor om byggnadstekniskt inbrottskydd samt förrådsplanering. Ärenden angående skjutbanor anses även böra handhas av planeringssektionen.

Nuvarande utredningssektionen utför behovsutredningar och planering för om- och tillbyggnader av specialanläggningar såsom vägar och planer, vatten- och avloppstekniska anordningar, broar, dockor, pirar, kajer, bryggor m. m. Utredningssektionen svarar även för kommunaltekniska utredningar avseende väg-, vatten- och avloppstekniska anordningar. Dessa uppgifter bör enligt de sakkunnigas mening framdeles handhas inom den i det följande föreslagna väg- och vattenbyggnadsbyrån.

Arkitektbyrån skall enligt de sakkunnigas förslag utreda på vilket sätt konstaterade lokalbehov skall tillgodoses (nybyggnad, ombyggnad m. m.). Byrån anses vidare skola svara för byggnadsteknisk rekognosering. Huvuduppgiften för byrån kommer emellertid enligt förslaget att vara att handha projektering till och med färdigställande av huvudhandlingar och upprättande av fullständiga bygghandlingar för nybyggnader. Byrån föreslås även skola svara för den tekniska uppföljningen. Erforderliga handlingar för VVS-, elektro- och VoV-arbeten beställes från byggnadsavdelningen och väg- och vattenbyggnadsbyrån.

Kasernvårdsbyrån skall enligt de sakkunnigas förslag svara för underhålls-, iståndsättnings- och moderniseringsarbeten i fråga om kasernbyggnader m. m. samt i fråga om äldre fästningar m. m. Byrån föreslås även skola utarbeta iståndsättningsplaner m. m. På byrån anses vidare böra ankomma underhåll och iståndsättning av de byggnader i Stockholm och Stockholmsområdet vilka fortifikationsförvaltningen direkt förvaltar. Frågor rörande byggnadstekniskt brandskydd anses även böra handhas av byrån.

Det ankommer på byggnadsstyrelsen att förhyra ämbetslokaler för centrala förvaltningsmyndigheter. Fortifikationsförvaltningen förhyr i princip lokaler för de centrala staberna samt andra försvaret tillhöriga myndigheter i Stockholmsområdet än centrala förvaltningsmyndigheter. De sakkunniga förutsätter, att gränsdragningsfrågorna i angivna verksamhet beaktas av fortifikationsförvaltningen och byggnadsstyrelsen så att dubbelarbete undviks. På fortifikationsförvaltningen ankommande lokalplaneringsuppgifter för staber och myndigheter i Stockholm anses böra handhas av kasernvårdsbyrån.

Enligt de sakkunnigas mening bör det även övervägas huruvida inte nybyggnadsarbeten för försvarets forskningsanstalts räkning bör överföras från fortifikationsförvaltningen till byggnadsstyrelsen. Byggnadsstyrelsen torde nämligen besitta större överblick och erfarenheter än fortifikationsförvaltningen i fråga om byggnader för forsknings- och liknande ändamål.

För att tillgängliga specialkunskaper inom fortifikationsförvaltningen skall kunna utnyttjas på bästa sätt förutsättes, att upprättande av programhandlingar samt projektering m. m. för vanliga byggnader m. m. i anslutning till befästningar och flygfält t. ex. bostäder, expeditioner och garage i regel sker vid kasernavdelningen. Denna regel får enligt de sakkunniga inte hindra, att samma entreprenör anlitas för byggande av t. ex. såväl en befästning som tillhörande vanliga byggnader.

B y g g n a d s a v d e l n i n g e n föreslås skola omfatta värmebyrå, elektrobyrå, byggnadssektion, entreprenadsektion, normaliesektion samt inköps- och förrådssektion. I avdelningen ingår vidare två överinspektörer. De sakkunniga lämnar först en redogörelse för den nuvarande byggnadsbyråns indelning.

I byggnadsbyrån ingår för närvarande två överinspektörer i B 1, en värmesektion (under avdelningsdirektör i B 1), en elektrosektion (avdelningsdirektör i B 1), en väg- och vattenbyggnadssektion (avdelningsdirektör i B 1), en byggnadssektion (avdelningsdirektör i B 1), en inköpssektion (byrådirektör i A 27) och en planeringsdetalj (byrådirektör i A 25). Chef för byrån är byggnadschefen (Bp 4).

Överinspektörerna åligger bland annat att följa byggnads- och underhållsverksamheten vid regionala och lokala myndigheter samt att delta i eller utföra större besiktningsförrättningar.

Värmesektionen handhar utredningar i ärenden rörande försvarets fasta maskinanläggningar med avseende på ång-, värme-, ventilations-, sanitets-,

gas- och kyltekniska anläggningar. Sektionen utarbetar programhandlingar och driftinstruktioner samt utför kostnadsberäkningar.

På elektrosektionen ankommer utredningar rörande elektriska hög- och lågspänningsanläggningar samt signal-, larm- och reservkraftanläggningar. Sektionen svarar för utarbetande av programhandlingar och driftinstruktioner samt utför kostnadsberäkningar.

Väg- och vattenbyggnadssektionen handhar utredningar rörande väg- och vattenbyggnadstekniska anläggningar (hamnar, dockor, kajer, pirar, vägar, järnvägar, vatten- och avloppsverk m. m.), utarbetar programhandlingar och driftinstruktioner samt utför kostnadsberäkningar.

Byggnadssektionen svarar för anbudsinfordran, anbudsprövning, beställning och upprättande av kontrakt samt administrering och kontroll av större entreprenadarbeten. Besiktning av byggnads- och installationsarbeten — främst sådana av större omfattning — utföres av sektionen. Sektionen utför även i förekommande fall byggnadsarbeten i egen regi.

Inköpssektionen handhar upphandling och central förrådshållning av materiel och maskiner.

Planeringsdetaljen handlägger bland annat arbetsmarknads- och byggnadsregleringsfrågor m. m.

De sakkunniga erinrar om att utvecklingen inom värme-, ventilations- och sanitetstekniken (VVS) och elektrotekniken under de senaste årtiondena varit snabb och lett till alltmera komplicerade anläggningar. Befästningsteknikens samtidiga utveckling mot anläggningar med hög skyddsnivå och förmåga att fungera även under kärnvapenkrig, har skapat ytterligare VVS- och elektrotekniska problem av synnerligen speciell natur. För dessas lösande fordras högt kvalificerad sakkunskap inom fortifikationsförvaltningen.

Arbetsuppgifterna för de nuvarande värme- och elektrosektionerna är enligt de sakkunniga även kvantitativt mycket omfattande. Som exempel nämnes att genom sektionernas försorg under år 1962 kommer att upprättas programhandlingar för installationer, som utförda beräknas kosta, för värmesektionens verksamhetsområde cirka 20 miljoner kronor och för elektrosektionens verksamhetsområde cirka 15 miljoner kronor. I dessa belopp är icke inräknade kostnaderna för installationer ingående i anläggningar, som för närvarande projekteras med hjälp av »totalkonsulter» för befästningsbyråns (avdelningens) räkning. För denna projekteringsverksamhet tillhandahålles från facksektionerna kontaktmän (konsultledare) till de arbetsgrupper som bildats för ledande i stort av projekteringen för vissa större objekt och anläggningsgrupper.

I detta sammanhang måste enligt de sakkunniga även Musköbyråns och den från flygförvaltningen tillkommande flygfältsbyråns behov av att få vissa arbetsuppgifter inom VVS- och el-facken utförda beaktas. Musköbyråns konsultationsbehov aktualiseras för närvarande på grund av att installationerna på Muskö i viss utsträckning börjat.

Med hänsyn till det nu anförda föreslår de sakkunniga, att värmesektionen (för närvarande ungefär 35 tjänster) och elektrosektionen (för när-

varande ungefär 30 tjänster), vilka i fråga om storlek och arbetsuppgifter är fullt jämförliga med byråer inom övriga delar av försvarets centrala förvaltning, organiseras som byråer.

De sakkunniga erinrar om att 1962 års riksdag efter förslag i proposition 1962: 168 beslutat att ett för försvaret gemensamt intendenturförvaltningsverk, försvarets intendenturverk, skall inrättas från och med den 1 juli 1963. Härvid skall behovsberäkningar, val och kvalitetsbedömning av bränslen för försvarets fasta värmeanläggningar samt beräkning av medelsbehov och anslagsförvaltning i fråga om bränsle överföras till fortifikationsförvaltningen. Enligt samma proposition skall vidare frågor rörande försörjningen med elkraft och vatten till försvarets fasta anläggningar hänföras till fortifikationsförvaltningen. De sakkunniga föreslår, att bränslefrågorna hänföres till värmebyrån och elkraftfrågorna till elektrobyrån. Vattenfrågorna anses böra hänföras till väg- och vattenbyggnadsbyrån.

Nuvarande väg- och vattenbyggnadssektion anses böra utgå och arbetsuppgifterna överföras dels till den nya väg- och vattenbyggnadsbyrån som organiseras i samband med att flygfältsärendena överföres från flygförvaltningen, dels till befästningsavdelningen. Den nuvarande byggnadssektionen föreslås delad i en byggnadssektion för i huvudsak kontrollbesiktningar och dylikt samt en entreprenadsektion för entreprenering och därmed sammanhängande frågor. En normaliesektion föreslås tillkomma för i huvudsak följande arbetsuppgifter, nämligen standardiseringsfrågor och kontakt i dessa frågor med övriga byggande organ, sammanhållande av patentfrågor, redigering och distribuering av tekniska meddelanden och dylikt samt handhavande av ämbetsverkets bibliotek. Inköpssektionen anses med hänsyn till arbetsuppgifterna böra benämnas inköps- och förrådssektion. Till sektionen anses böra överföras den materielbokföring och förrådskontroll, som redan på försök överförts från administrativa byråns kontrolldetalj. Planeringsdetaljen anses böra ändras till sektion. Slutligen anses överinspektörerna alltjämt böra ingå i byggnadsavdelningen.

Byggnadsavdelningens värme- och elektrobyråer är enligt de sakkunniga att anse som serviceorgan, vilka i fråga om projektering, konstruktion m. m. skall tillhandagå övriga delar av förvaltningen med sin speciella sakkunskap. Detta anses, liksom redan sker i viss utsträckning, böra äga rum under enkla former och med minsta möjliga registrering. De sakkunniga förutsätter härvid, att personal från värme- och elektrobyråerna liksom enligt nuvarande ordning i regel skall ingå i arbetsgrupper som organiseras för olika projekt inom befästnings- och kasernavdelningarna. Genom att personalen på förutsatt sätt sammanhålls i »gemensamma byråer» efter den funktionella organisationsformen blir det enligt de sakkunnigas mening möjligt att i organisationen effektivt utnyttja kvalificerad personal, som bland annat skall ha till uppgift att följa den tekniska utvecklingen

inom respektive område och svara för den fortsatta utbildningen av berörd personal.

Som tidigare anförts skall verksamheten vid flygförvaltningens flygfältsbyrå — med undantag av mobiliseringsförberedelsearbetet för vissa förband — enligt statsmakternas beslut (prop. 1960: 1, bil. 6) överföras till fortifikationsförvaltningen från och med den 1 juli 1963. Flygfältsbyrån, som med chefen (byråchef i Bp 1) sammanlagt omfattar 68 befattningshavare (varav två, en byråingenjör i Ao 21 och en ingenjör i högst Ae 15, är placerade vid flygstaben och handhar mobiliseringsfrågor), är för närvarande indelad i projektsektion, anläggningssektion och underhållssektion. Dessa enheters huvudsakliga uppgifter är att projektera, att bygga respektive att underhålla flygfält.

Som berörts i det föregående föreslår de sakkunniga, att en ny byrå organiseras i fortifikationsförvaltningen i samband med att verksamheten vid flygförvaltningens flygfältsbyrå överföres till fortifikationsförvaltningen. Den nya byrån bör benämnas *v ä g - o c h v a t t e n b y g g n a d s b y r å n*. De sakkunniga föreslår, att alla de tjänster som nu ingår i flygfältsbyrån härvid överföres till fortifikationsförvaltningen (väg- och vattenbyggnadsbyrån och byggnadsavdelningen); dock anses förenämnda två tjänster — en för byråingenjör i Ao 21 och en för ingenjör i högst Ae 15 — vilkas innehavare handhar ärenden rörande mobiliseringsförberedelsearbete, böra överföras till flygstaben.

Väg- och vattenbyggnadsbyrån, som anses böra vara direkt underställd verkschefen, skall enligt de sakkunnigas mening svara för programmering, projektering och underhåll av flygfält. Uppgiften att leda och kontrollera byggandet av flygfält anses däremot böra ankomma på byggnadsavdelningen.

Till väg- och vattenbyggnadsbyrån anses enligt den tidigare berörda funktionsprincipen vidare böra överföras de uppgifter rörande vägar, planer, kajer, bryggor, dockor, yttre vatten- och avloppsledning, vattenverk o. dyl. som för närvarande ankommer på kasernbyråns utredningssektion och byggnadsbyråns väg- och vattenbyggnadssektion. Likaså anses till den nya byråns verksamhetsområde böra hänföras anskaffning och underhåll av vägmaskiner (utom själva upphandlingen) samt frågor om vattentaxor, vattenkontrakt och vattenförbrukning.

F o r s k n i n g för militära ändamål är i huvudsak koncentrerad till försvarets forskningsanstalt. Ett undantag utgör den av fortifikationsförvaltningen bedrivna forskningen. Denna har — som de sakkunniga tidigare berört — omedelbar betydelse för befästningssidan. Det är därför enligt de sakkunnigas mening lämpligast att verksamheten även fortsättningsvis är direkt anknuten till fortifikationsförvaltningen. Det redan nu förefintliga intima samarbetet med försvarets forskningsanstalt och andra forskningsinstitutioner måste dock enligt de sakkunniga fortsätta och måhända

intensifieras i vissa avseenden. Chefen för fortifikationsförvaltningens forskningsverksamhet har stort ansvar och en mycket självständig ställning. En närmare granskning av verksamhetens art och omfattning i förening med jämförelser med försvarets forskningsanstalts organisation har övertygat de sakkunniga om att den nuvarande forskningssektionen — trots den förhållandevis ringa personalstyrkan samt oberoende av att någon av statsmakterna fastställt underindelning av enheten inte är aktuell — bör ingå i förvaltningen såsom en fristående avdelning. Härigenom anses verksamhetens art och betydelse få ett adekvat uttryck i organisatoriskt hänseende.

De sakkunniga har inhämtat, att på markbyrå för närvarande är under handläggning ett 40-tal ärenden angående markförsäljning i vilka avtal ännu icke slutits. Försäljningsärendena är ofta komplicerade, tidskrävande och ekonomiskt betydelsefulla. Icke sällan berör de mark, som ur samhällelig synpunkt bör göras tillgänglig för bostadsbebyggelse el. dyl. Försvaret torde under lång tid framåt komma att ha stort behov av ytterligare mark. Härutöver måste man räkna med icke obetydliga förvärv av s. k. kompensationsmark, d. v. s. ersättning för mark som avstås för t. ex. bostadsbebyggelse. Exempelvis erinras om att markbyrå torde få betydelsefulla uppgifter i samband med Svea livgardes och Svea ingenjörregementets aviserade flyttningar. Åtskilliga markärenden av större betydelse handlägges dock av försvarets fastighetsnämnd i nära samarbete med markbyrå. För genomförande av förvärv av Prästtomta skjutfält och Älvdalens skjutfält har vidare särskilda delegationer tillsatts.

Utöver nu föreslagna enheter erfordras enligt de sakkunniga organ för stabsfunktioner. Sålunda anses en administrativ byrå böra ingå i fortifikationsförvaltningens organisation för juridiska uppgifter (utom beträffande markfrågor) och allmänna kansliuppgifter, personal- och avlöningsfrågor, kamerala göromål m. m. Administrativa byrå skall enligt de sakkunniga även handha sammanställning av ämbetsverkets anslagsäskanden m. m. samt svara för organisationsundersökningar och annat rationaliseringsarbete. För verket gemensamma funktioner i övrigt som budtjänst, transporter m. m. föreslås ankomma på byrå.

Ett starkt behov har vidare enligt de sakkunniga visat sig föreligga av en särskild enhet för att direkt biträda verkschefen med utredningar m. m. På framställning av fortifikationsförvaltningen har Kungl. Maj:t medgivit, att ett dylikt organ får finnas försöksvis inrättat. En enhet av ifrågavarande slag bör enligt de sakkunniga innebära väsentliga fördelar. Sålunda anses verkschefen med dess hjälp böra kunna erhålla väsentligt vidgade möjligheter att följa utvecklingen i stort och på längre sikt. Enheten bör enligt de sakkunnigas mening nu erhålla en fast ställning i organisationen. Den anses i likhet med motsvarande enhet inom det nya intendenturförvaltningsverket böra benämnas *centralplanering*. Uppgifterna för centralplaneringen bör enligt de sakkunniga bli att biträda verkschefen med

planering i stort och på längre sikt, fungera som verksamhets sekretariat, biträda med beslutsuppföljning, sammanställa och bearbeta informationsmaterial av olika slag, verkställa utredningar som ej lämpligen kan göras inom avdelningar och byråer, samordna frågor enligt verksamhets bestämmande samt biträda med sammanställning av anslagsäskandena avseende försvarets fastighetsfond och verkställa uppföljning och analyser avseende medelsförbrukningen. I centralplaneringen anses även böra ingå personal för säkerhetsfrågor, verkets mobiliseringsplanläggning och presstjänst. Denna personal ingår för närvarande i chefsexpeditionen, som föreslås utgå ur fortifikationsförvaltningens organisation. Övriga uppgifter som nu ankommer på chefsexpeditionen, nämligen central expeditionstjänst och övrig serviceverksamhet, anses böra — helt eller i huvudsak — överföras till administrativa byrån. Ett par detaljfrågor härvidlag återstår att utreda. De sakkunniga avser att återkomma härtill vid ett andra skede av översynen. En beställning för major vid fortifikationskåren, som för närvarande är avsedd för chef för chefsexpeditionen anses framdeles böra utnyttjas för befästningsavdelningen.

De sakkunniga räknar inte med några ändringar i ställning och uppgifter för byggnads- och reparationsberedskapens centralkontor.

De sannolika växlingarna i arbetsmängden för fortifikationsförvaltningen nödvändiggör enligt de sakkunnigas mening en elastisk organisation. Den av de sakkunniga föreslagna principorganisationen är avpassad efter den omfattning av fortifikationsförvaltningens verksamhet som nu kan förutses. Normala variationer i verksamheten anses utan svårighet böra kunna bemästras inom den föreslagna organisationsramen. Därest verksamheten mycket snabbt ökar i omfattning eller om speciella byggnadsobjekt av väsentlig storlek skall utföras torde det enligt de sakkunniga bli erforderligt att särskilda åtgärder vidtages. Framför allt anses detta gälla i fråga om resurser för planering, programutredning, projektering och byggande. De sakkunniga förutsätter härvid, att särskilda för det speciella fallet anpassade organisationsenheter inrättas såsom varit fallet med den s. k. Musköbyrån. Dessa enheter vilka inte alltid anses böra få formen av byråer bör enligt de sakkunniga anknytas till fortifikationsförvaltningen på sådant sätt att de får tillgång till förvaltningens administrativa och tekniska resurser och ställs under gemensam ledning med verksamheten i övrigt. Det anses böra ankomma på Kungl. Maj:t att besluta angående dylika organisationsenheters inrättande.

Den av de sakkunniga föreslagna organisationen för fortifikationsförvaltningen framgår översiktligt av bifogade sammanställning (*bilaga 2*).

Detaljorganisation

De sakkunniga har i princip inte ansett sig böra taga ställning till framförda önskemål om lönegradsuppflyttningar av befintliga tjänster. I de fall då nya tjänster föreslagits har de sakkunniga även avgivit förslag till lönegradsplacering. Löneställningen har därvid i den mån så varit möjligt anpassats till löneställningen för tjänster med motsvarande organisatoriska ställning och arbetsuppgifter. I några fall har ändrad lönegradsplacering föreslagits för befintliga tjänster. Detta har dock endast skett då arbetsuppgifterna avsevärt kommer att ändras i samband med omorganisationen samt, i några fall, då nuvarande lönesättning visat sig uppenbart felaktig.

Som chef för centralplaneringen föreslås en byrådirektör i Ae 27. De sakkunniga har övervägt, om inte chefen i likhet med cheferna för motsvarande enheter vid andra försvarets förvaltningar bör placeras i B 1. Då emellertid från fortifikationsförvaltningens sida bestämt hävdats att tjänsten åtminstone tills vidare bör vara placerad i A 27, har de sakkunniga ej velat motsätta sig att tjänsten hänföres till sistnämnda lönegrad.

För arbetet med ekonomiska analyser och utredningar, budgetfrågor m. m. föreslås redan i denna etapp inrättandet av en tjänst för byrådirektör i Ae 25. Behovet av personal i övrigt torde i avvaktan på resultatet av det fortsatta översynsarbetet kunna tillgodoses genom att taga i anspråk vid ämbetsverket redan befintliga tjänster.

Såsom chef för befästningsavdelningen föreslås avdelningschef i Bo 4 (chefen för befästningsbyrån är för närvarande placerad i denna lönegrad).

Som framgår av det föregående anses avdelningen böra indelas i projektbyrå, konstruktionsbyrå, planeringssektion och underhållssektion.

Såsom chef för projektbyrån föreslås byråchef i lönegrad Bo 1 på fortifikationsförvaltningens stat. Innehavaren förutsättes vara militär (fortifikationsofficer). Byrån föreslås indelad i fyra sektioner, tre för projektering (projektsektioner) samt en för kalkyler, massberäkningar, arbetsbeskrivningar och dylikt (specialektion).

Det förutsättes att cheferna för projektsektionerna skall följa handläggningen av objekt som tillhör respektive sektion och under projekteringsarbetet ge övriga enheter erforderliga anvisningar och råd beträffande objektens utformning ur fortifikatorisk synpunkt.

Såsom chefer för projektsektionerna föreslås regementsofficerare vid fortifikationskåren och såsom chef för specialektionen byrådirektör i Ae 27.

Såsom chef för konstruktionsbyrån föreslås överingenjör i Be 3. Byrån föreslås indelad i fyra enheter, nämligen:

centraldetalj för allmänna frågor och vissa gemensamma tekniska frågor samt för handhavande av byråns ritningsarkiv,

konstruktionssektion 1 för i första hand arbete i fråga om nya befäst-

ningar för vapen, vapenbärare, förråd, verkstäder, stridsledningsanläggningar, luftbevakningsanläggningar och uppehållsplatser,

konstruktionssektion 2 för i första hand arbete avseende truppbefästningar och modernisering av befästningar samt

mekanisk sektion för arbete med stötvågssäkra genomföringar för skilda ändamål samt för arbete med cisternanläggningar, stålkonstruktioner och mekaniska konstruktioner i övrigt.

Såsom chef för centraldetaljen föreslås en byrådirektör i Ae 25, såsom chef för konstruktionssektion 1 en avdelningsdirektör i Be 1 och såsom chefer för konstruktionssektion 2 och mekaniska sektionen byrådirektörer i Ae 27.

Såsom chefer för *planeringssektionen* och *underhållssektionen* föreslås överstelöjtnanter vid fortifikationskåren.

Såsom chef för *kasernavdelningen* föreslås avdelningschef i Bp 4 (chefen för kasernbyrån är för närvarande placerad i denna lönegrad).

Som framgår av det föregående indelas avdelningen i arkitektbyrå, kasernvårdsbyrå och planeringssektion.

Såsom chef för *arkitektbyrån* föreslås chefsarkitekten (Bp 3). Byrån föreslås indelad i

centraldetalj för administrativa uppgifter (bland annat avseende utläggande av konsultuppdrag), för övervakning av att framförallt konsulter men även experter inom ämbetsverket inom fastställd tid överlämnar sina arbetsresultat till byrån samt för handhavande av ritningsarkiv, kopiering och dylikt,

arkitektkontor för det egentliga arkitekt- och utredningsarbetet,

konstruktionssektion för såväl egna konstruktionsarbeten som konstruktionsgranskning i förhållande till konsulter,

granskningsdetalj för avslutande sammanhållning av konsultarbeten samt för upprättande av beskrivningar och underlag för entreprenering m. m., samt

kalkylsektion för kalkyler, massberäkningar och dylikt samt för uppföljning av bland annat kostnads- och löneläget på byggnadsmarknaden och av facklitteratur m. m. i fråga om kostnadsbesparande anordningar, byggnadssätt o. s. v. De sakkunniga vill understryka vikten av att sektionen håller fortlöpande kontakt med andra byggande myndigheter.

Såsom chefer för centraldetaljen och granskningsdetaljen föreslås förste byråingenjörer i Ae 23. Såsom chef för arkitektkontoret föreslås avdelningsdirektör i Be 1 samt såsom chefer för konstruktionssektionen och kalkylsektionen byrådirektörer i Ae 27. Chefen för arkitektkontoret bör samtidigt vara chef för en av kontorets arkitektgrupper.

Såsom chef för *kasernvårdsbyrån* föreslås byråchef i Bo 3. Chefen bör enligt de sakkunnigas mening i regel vara arkitekt. Byrån föreslås indelad i fyra enheter, nämligen

underhållssektion för kasernunderhållsfrågor i allmänhet,

Stockholmssektion för arbeten avseende de byggnader m. m. i Stockholm och Stockholmstrakten, som fortifikationsförvaltningen förvaltar direkt, samt för lokalplanering och lokalfördelning inom samma områden,

bostads- och hyressektion för frågor rörande försvarets bostäder samt för förhyrning av lokaler för olika ändamål samt

brandskyddsdetalj för brandskyddsfrågor inom fortifikationsförvaltningens hela verksamhetsområde.

Såsom chef för allmänna underhållssektionen föreslås avdelningsdirektör i Be 1. Såsom chef för Stockholmssektionen föreslås byrådirektör i Ae 25, såsom chef för bostads- och hyressektionen byrådirektör i Ae 25 samt såsom chef för brandskyddsdetaljen brandinspektör i Ae 25.

Såsom chef för avdelningens *planeringssektion* föreslås en på fortifikationsförvaltningens personalförteckning uppförd regementsofficer i Ar 27.

Den beställning för överstelöjtnant vid fortifikationskåren, som för närvarande är avsedd för chefen för utredningssektionen, föreslås överflyttad till befästningsavdelningen. Den till sektionen hörande enheten för inbrottskydd förutsättes arbeta inom fortifikationsförvaltningens hela verksamhetsområde.

Chefen för *byggnadsavdelningen* föreslås bli placerad i Bp 4.

Avdelningen föreslås vara indelad i värmebyrå, elektrobyrå, byggnadssektion, entreprenadsektion, normaliesektion, inköps- och förrådssektion samt planeringssektion. I avdelningen ingår även överinspektörerna (Be 1).

Det föreslås att *värmebyrån* indelas i två konstruktionssektioner, en huvudsakligen för VVS-anläggningar i kasernbyggnader och en för sådana anläggningar i befästningar, samt en underhålls- och driftsektion för underhåll, kontroll av säkerhetsanordningar m. m., bränsleanskaffning, kontroll av den värmetekniska driften m. m. Byråchefen föreslås placerad i Bo 1. Såsom sektionschefer föreslås byrådirektörer i Ae 27.

För *elektrobyrån* föreslås en indelning i dels tre enheter (konstruktionssektioner) med följande huvudsakliga arbetsuppgifter, en för anläggningar i fredsbyggnader, en för anläggningar i befästningar samt en för yttre elledningar, transformatorer, ställverk, kraftaggregat och dylikt, dels en enhet (underhålls- och driftsektion) för underhåll, kontroll av säkerhetsanordningar m. m., kraftförsörjning, kraftkontrakt, krafttaxor och dylikt. Såsom chef för sektionen för yttre elledningar m. m. föreslås förste byråingenjör i Ae 23 och såsom chefer för övriga sektioner byrådirektörer i Ae 25. Byråchefen föreslås placerad i Bo 1.

Som chef för *byggnadssektionen* föreslås en byrådirektör i Ae 27. Sektionen avses för kontroll, besiktningar m. m.

Entreprenadsektionen avses svara för entreprenering och därmed sammanhängande frågor. Chefen anses böra vara avdelningsdirektör i Be 1.

Normaliesektionen skall enligt förslaget bland annat handha standardi-

seringsfrågor, patentfrågor, redigering och distribuering av tekniska meddelanden m. m. samt ämbetsverkets bibliotek. Såsom chef föreslås byrådirektör i Ae 25.

Till *inköps- och förrådssektionen* föreslås bland annat bli överförd den materielbokföring och förrådskontroll, som för närvarande försöksvis överförts dit från administrativa byrån. Sektionschefen anses böra vara byrådirektör i Ae 27.

Vid *planeringssektionen* skall enligt de sakkunnigas förslag handläggas byggnadsreglerings- och arbetsmarknadsfrågor samt administrativa frågor rörande avdelningen. Sektionen avses dessutom biträda byggnadschefen med utredningar m. m. som inte lämpligen bör göras av annan. Chefen föreslås vara byrådirektör i A 25.

Överinspektörerna avses följa bland annat byggnads- och underhållsverksamheten vid regionala och lokala myndigheter, delta i eller utföra större besiktningar samt biträda byggnadschefen med tekniska och ekonomiska utredningar och med handläggning av tvistiga entreprenadfrågor.

Såsom chef för *v ä g - o c h v a t t e n b y g g n a d s b y r å n* föreslås överingenjör i Bp 3. Byrån föreslås arbeta på fyra sektioner, nämligen:

sektion för flygfältsprojektering,

sektion för flygfältsunderhåll,

vägsektion samt

sektion för yttre vatten och avlopp.

Vägsektionen avses i fråga om planering (även förhandlingar med kommuner m. m.) samt bygga och underhåll av vägar, planer, kajer, bryggor och dylikt ävensom i fråga om anskaffning och underhåll av vägmaskiner (utom själva upphandlingen) i främst tekniskt hänseende biträda de byråer m. m. som har ansvar för bygga eller förvaltning av befästningar, kaser- ner, övningsfält m. m. Det förutsättes, att personal för tekniska uppgifter på hithörande område inte skall finnas vid andra enheter.

Motsvarande anses gälla sektionen för yttre vatten och avlopp i fråga om yttre vatten- och avloppsledning, vattenverk m. m.

På samma sätt som byggnadsavdelningens värme- och elektrobyråer är väg- och vattenbyggnadsbyråns vägsektion och sektion för yttre vatten och avlopp enligt de sakkunniga att anse som specialorgan, vilka i fråga om projektering, konstruktion m. m. skall tillhandagå övriga delar av förvaltningen med sin speciella sakkunskap. Det torde enligt de sakkunnigas mening ofta vara ändamålsenligt, att tjänstemän vid specialorganen avdelas att arbeta tillsammans med eller i lokal anslutning till befästnings- och kasernavdelningarnas projekterande enheter.

Såsom sektionschefer föreslås, för sektionen för flygfältsprojektering avdelningsdirektör i Bo 1, för vägsektionen avdelningsdirektör i Be 1, för sektionen för flygfältsunderhåll byrådirektör i Ao 27 samt för sektionen för yttre vatten och avlopp byrådirektör i Ae 27.

Några principiella ändringar i arbetsuppgifter för forskningsavdelningen föreslås inte. Såsom chef föreslås avdelningschef i Bp eller Br 4.

Markbyrån är enligt fastställd organisation delad i marksektion (i huvudsak för köp och försäljning av mark samt rättslig vård av försvarets fastigheter) och domänsektion (i huvudsak för förvaltning av övnings- och skjutfält). Under översynen har, med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1960, gjorts försök, innebärande att marksektionen delats i två sektioner, marksektion 1 och marksektion 2. Till marksektion 1 har fastighetsarkivet varit anslutet. Försöksorganisationen har fungerat väl. Bland annat har snabbare handläggning i många fall blivit följden. De sakkunniga föreslår, att den organisation som prövats under försöken blir bestående och att byrån därför organiseras enligt följande:

- marksektion 1 med fastighetsarkiv,
- marksektion 2 samt
- domänsektion.

På marksektionerna ankommande frågor anses i princip böra fördelas efter geografiska grunder, vilket dock inte enligt de sakkunniga får hindra, att viss grupp eller vissa grupper av frågor, om så anses lämpligt, koncentreras till en sektion.

Byggnader på övnings- och skjutfält, som erfordras för jord- och skogsbruk, förutsättes skola förvaltas av markbyrån med biträde av kasernavdelningen. Övriga byggnader på övnings- och skjutfält förutsättes skola förvaltas av kasernavdelningen. Beträffande frågor om vägar samt yttre vatten- och avloppsledningar hänvisas till avsnittet om väg- och vattenbyggnadsbyrån.

Det må i detta sammanhang erinras om, att de markförvärvs- och markförvaltningsfrågor, som för närvarande åvilar flygförvaltningen, från och med den 1 juli 1963 kommer att överflyttas till markbyrån.

Såsom byråchef föreslås, liksom för närvarande, krigsråd i Bo 1. Som chefer för marksektionerna föreslås byrådirektörer i Ao 27 och som chef för domänsektionen arvodesofficer i löneklass B 1.

Administrativa byrån, som för närvarande är organiserad på kanslisektion, personalkontor, kameralsektion och kontrolldetalj, föreslås arbeta på fem enheter, nämligen:

- kanslisektion,
- personalkontor,
- ekonomisektion,
- organisationskontor och
- intendentskontor.

Kontrolldetaljen föreslås utgå och arbetsuppgifterna överföras till byggnadsavdelningens inköps- och förrådssektion.

Kanslisektionen och personalkontoret avses för samma uppgifter som

för närvarande, personalkontoret dock med de ändringar som följer av intendentskontorets inrättande. Ekonomisektionen motsvarar nuvarande kameralsektionen. Den avses för samma uppgifter som ekonomisektionerna vid de tygförvaltande verken samt för redovisningen av försvarets fastighetsfond.

Organisationskontoret avses för organisationsundersökningar och annat rationaliseringsarbete i fråga om kontorstjänsten i vidsträckt bemärkelse ävensom för vissa frågor rörande utbildning av verkets civila personal.

Intendentskontoret avses förvalta verkets omkostnadsanslag, handha verkets förråd av kontorsmöbler, kontorsmaskiner och skrivmaterialier m. m. samt ombesörja anskaffning och reparation av nämnda materiel m. m. Kontoret föreslås handha fördelningen av verkets lokaler, budtjänst, telefонтjänst, transporter, städning och dylikt samt ha hand om verkets bilar.

Såsom chef för byrån föreslås, liksom för närvarande, krigsråd i Bo 1. Som chefer för kanslisektionen, personalkontoret och ekonomisektionen föreslås byrådirektörer i Ao 25, såsom chef för organisationskontoret förste byråintendent i Ae 23 och såsom chef för intendentskontoret byråintendent i Ae 21.

Några ändringar i arbetsuppgifterna för B R B centralkontor föreslås inte. Såsom chef föreslås, liksom för närvarande, byrådirektör i Ae 25.

Personalberäkningar m. m.

De sakkunnigas förslag innebär i fråga om civila tjänster

ökning med en avdelningschef i Bo 4 (befästningsavdelningen), en avdelningschef i Bp 4 (kasernavdelningen), en avdelningschef i Bp eller Br 4 (forskningsavdelningen), en byråchef i Bo 3 (kasernvårdsbyrån), en överingenjör i Be 3 (konstruktionsbyrån), en överingenjör i Bp 3 (väg- och vattenbyggnadsbyrån), två byråchefer i Bo 1 (värme- och elektrobyråerna), en avdelningsdirektör i Bo 1 (väg- och vattenbyggnadsbyrån), två avdelningsdirektörer i Be 1 (konstruktions- och kasernvårdsbyråerna), en byrådirektör i Ao 27 (markbyrån), nio byrådirektörer i Ae 27 (centralplanering, projekt-, konstruktions- och arkitektbyråerna, väg- och vattenbyggnadsbyrån, byggnadssektionen samt värmebyrån, tre tjänster), tre byrådirektörer i Ae 25 (nya tjänster vid centralplanering, kasernvårdsbyrån, två tjänster, elektrobyrån, två tjänster, och normalisektionen samt utgående tjänster vid befästningsbyråns konstruktionssektion, kasernbyråns utredningssektion och värmesektion), tre förste byråingenjörer i Ae 23 (två tjänster arkitektbyrån samt elektrobyrån), en förste byråintendent i Ae 23 (administrativa byrån) och en byråintendent i Ae 21 (administrativa byrån) samt

minskning med en byråchef i Bo 4 (befästningsbyrån), en byråchef i Bp 4 (kasernbyrån), en forskningschef i Bp eller Br 3, en byråchef i Bp 1 (flygfältsbyrån), tre avdelningsdirektörer i Bo 1 (kasernbyråns underhålls-

sektion, värmesektion och elektrosektion), en avdelningsdirektör i Bg 1 (kasernbyråns underhållssektion), en byrådirektör i Ao 27 (flygfältsbyrån), tre byrådirektörer i Ag 27 (befästningsbyråns konstruktionssektion, arkitekt- och konstruktionskontoret och markbyrån), en förste byråsekreterare i Ae 23 (kasernbyråns underhållssektion) och en förste byråintendent i Ag 23 (administrativa byrån).

Dessutom anses böra utgå en tjänst för amanuens i reglerad befördringsgång, som enligt innevarande års regleringsbrev skall hållas vakant, så länge nämnda tjänst för byrådirektör i Ag 27 vid markbyrån är inrättad.

I fråga om militär personal förutsätter förslaget ökning med en byråchef i Bo 1 och en regementsofficer i Ar 27 på fortifikationsförvaltningens stat samt minskning med en överste i Bo 1 på fortifikationskårens stat och en arvodesofficer i löneklass A 24.

De föreslagna personalförändringarna innebär en sammanlagd kostnadsökning av omkring 650 000 kr. Kostnadsberäkningarna grundar sig på lägsta löneklassen i 1962 års löneläge.

De sakkunniga framhåller, att vid besättandet av de nya tjänsterna noga måste beaktas att syftet med inrättandet av dessa — en kvalitativ förstärkning — verkligen uppfylles. Tillsättandet av nyinrättade tjänster anses därför inte böra forceras utan ske successivt i den takt som betingas av möjligheterna att erhålla kvalificerad personal.

Reservation av ledamoten Fjellander

Ledamoten Fjellander har anslutit sig till de sakkunnigas förslag och motiveringar i vad de innebär, att några principiella ändringar i fortifikationsförvaltningens nuvarande organisation inte bör vidtagas. Han förklarar sig däremot inte kunna instämma i förslaget att nuvarande befästningsbyrån, kasernbyrån och byggnadsbyrån skall med i stort sett oförändrade arbetsuppgifter omorganiseras till avdelningar.

Fjellander erinrar om att statsmakterna år 1958 avvisade ett av fortifikationsförvaltningen framlagt förslag att ämbetsverket skulle erhålla avdelningsorganisation. Den byråorganisation som beslöts av nämnda års B-riksdag genomfördes successivt under budgetåret 1958/59 och trädde definitivt i kraft den 1 maj 1959. Den utveckling som skett under den relativt korta tid verkets nuvarande organisation gällt eller som kan förutses under nu överblickbar framtid kan enligt Fjellander icke motivera en ändrad uppfattning i organisationsfrågan. Icke heller anser han att majoriteten av de sakkunniga i övrigt pekat på något särskilt förhållande — exempelvis beträffande intern arbets- och ansvarsfördelning, samarbete med andra myndigheter eller den arbetsmarknadsmässiga regleringen av byggnadsverksamheten — som skulle kunna motivera en organisationsförändring. Fjellander understryker — i likhet med de sakkunniga i övrigt — behovet av såväl samordning som delegering. Av vad som inledningsvis anförts framgår

emellertid, att även enligt majoritetens uppfattning det väsentliga samordningsbehovet avser samordningen inom varje särskild arbetsenhet. Denna samordning måste och kan ske även inom ramen för en byråorganisation; samordningssynpunkten ger sålunda intet stöd för en ändrad organisation.

Även vissa prioriteringsfrågor synes av de sakkunnigas majoritet anses ge motiv för byggnadsbyråns omvandling till avdelning. Dessa prioriteringar — mellan befästnings- och kasernområdena — torde enligt Fjellander i sista hand få lösas av verkschefen oberoende av om fortifikationsförvaltningen organiseras på avdelningar eller byråer. — Vad beträffar delegation av beslutanderätten torde enligt Fjellander erfarenheterna från statsförvaltningen i allmänhet ge vid handen, att en rationell och effektiv sådan — såsom även förutsattes vid 1958 års beslut — kan ske även inom en byråorganisations ram.

Under erinran om att det under budgetåret 1961/62 varit möjligt att väsentligt nedbringa reservationsmedelsbehållningarna under olika anslag anför Fjellander vidare, att det bör vara möjligt att genom interna rationaliseringsåtgärder redan inom nuvarande organisationsform åstadkomma en väsentligt ökad effektivitet.

Huvudsakligen på anförda skäl anser sig Fjellander icke ha blivit övertygad om det berättigade i att ombilda de nuvarande befästnings-, kasern- och byggnadsbyråerna till avdelningar. Byråerna anses därför böra kvarstå i verkets organisation, utan ändring av chefstjänsternas nuvarande placering i lönegrad B 4. Som en konsekvens anses följa, att byråerna inom de av majoriteten föreslagna avdelningarna bör få ställning som sektioner, med avdelningsdirektörer i lönegrad B 1 som chefer i de fall majoriteten föreslagit byråchef eller överingenjör. Chefsarkitekten förutsättes kvarbli i nuvarande lönegrad B 3. I något fall erfordras vidare jämkning i löneställningen för befattningshavare inom sektionerna.

Beträffande de av majoriteten föreslagna värme- och elektrobyråerna inom byggnadsavdelningen anför Fjellander, att motsvarande enheter inom byggnadsstyrelsen på såväl projekteringssidan som byggnadssidan har ställning som sektioner. Vad de sakkunnigas majoritet särskilt anför rörande nämnda enheters arbetsuppgifter inom byggnadsstyrelsen respektive fortifikationsförvaltningen har icke övertygat honom om det berättigade i att upphöja förvaltningens enheter till byråer. Bl. a. anses de tillfälliga behov som följer av arbetena på Muskö icke böra användas som motiv för en permanent organisationsförstärkning.

Verkschefens ställföreträdare anses, därest fortifikationsförvaltningen organiseras på byråer, böra utses bland ämbetsverkets byråchefer.

Yttranden

Flertalet remissinstanser har ansett de sakkunnigas förslag utgöra en lämplig grund för utarbetandet av organisation för fortifikationsförvalt-

ningen. Sålunda tillstyrkes i stort majoritetens förslag till principorganisation av överbefälhavaren, chefen för armén, chefen för marinen, chefen för flygvapnet, fortifikationsförvaltningen, flygförvaltningen, SACO, SR och TCO-S. Överbefälhavaren understryker betydelsen av att fortifikationsförvaltningens ledningsorganisation stärkes och att dess kapacitet ökas till att motsvara nuvarande och planerad byggnadsverksamhet. Överbefälhavaren understryker vidare det betydelsefulla i att avsedd översyn av personaluppsättningen vid sektionerna snarast kommer till utförande, eftersom denna ytterst blir bestämmande för den erforderliga ökningen av förvaltningens kapacitet. Vidare anför överbefälhavaren, att byggnadsobjekt inom fortifikationsförvaltningens verksamhetsområde kan indelas i krigsobjekt, som i princip erfordras efter krigsorganisering, och fredsobjekt, som erfordras för krigsmaktens verksamhet före krigsorganisering. Fortifikationsförvaltningens verksamhet bör enligt överbefälhavaren såsom de sakkunniga föreslagit sammanhållas inom särskilda organisationsenheter, i fråga om krigsobjekt inom befästningsavdelningen samt i fråga om fredsobjekt inom kasernavdelningen. Förslagen angående organisationen av byggnadsavdelningen, väg- och vattenbyggnadsbyrån och forskningsavdelningen tillstyrkes också av överbefälhavaren, som finner de sakkunnigas förslag att indela ämbetsverket i avdelningar och byråer väl underbyggt.

Försvarets forskningsanstalt har förklarat sig sakna möjligheter att bedöma, huruvida det framlagda förslaget är det mest rationella och ändamålsenliga, men uttalar att förslaget synes innebära ett steg i rätt riktning och en ytterst angelägen personell upprustning.

Arbetsmarknadsstyrelsen understryker angelägenheten av att organisatoriska förutsättningar snarast möjligt skapas för att fortifikationsförvaltningen på ett tillfredsställande sätt skall kunna uppfylla önskemålen om att säsongvariationer i största möjliga mån undvikas och att påbörjandet av ordinarie husbyggnads- och anläggningsarbeten inte hindras av förseningar på grund av otillräckliga personalresurser m. m.

Statskontoret biträder förslaget i den del det avser uppdelning av befästnings-, kasern- respektive byggnadsärenden var för sig i särskilda enheter. Vidare biträder ämbetsverket principen med avdelningsorganisation men anser att denna skall fullföljas inom hela fortifikationsförvaltningen. Statskontoret anser, att den nuvarande forskningssektionen bör omvandlas till en forskningsbyrå och — med hänsyn till att chefen för befästningsavdelningen måste utöva inflytande på forskningens inriktning och direkt kunna reglera forskningsorganets rådgivningsverksamhet gentemot befästningsavdelningen — ingå i den sistnämnda avdelningen. Beträffande väg- och vattenbyggnadsbyråns organisatoriska ställning uttalar statskontoret, att denna hellre bör ingå i byggnadsavdelningen än direkt underställas verksamheten. Statskontoret anser, att definitivt beslut i fråga om väg- och vat-

tenbyggnadsbyråns slutliga ställning kan fattas först när detaljundersökningar genomförts rörande hur flygfältsärendena skall organisatoriskt handläggas inom fortifikationsförvaltningen. Statskontoret föreslår, att åt 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga uppdrages att vid deras fortsatta undersökningar rörande fortifikationsförvaltningen undersöka om väg- och vattenbyggnadsbyrån skall ingå i byggnadsavdelningen. I avvaktan på resultatet härav föreslås, att väg- och vattenbyggnadsbyrån övergångsvis direkt underställes verkschefen. Vidare bör enligt statskontorets mening administrativa byrån och markbyrån sammanföras i en allmän avdelning. Till avdelningen anses administrativt och personellt även böra knytas den av de sakkunniga föreslagna centralplaneringen, vilken med hänsyn till arbetsuppgifterna föreslås kallas centralsektion. Denna anordning avses icke rubba förhållandet att sektionen är verkschefens stabsorgan. Sektionens arbetsuppgifter, utom de rutinbetonade, bör regleras av verkschefen. Genom att sammanföra nyssnämnda enheter under en avdelningschef avlastas verkschefen enligt statskontorets mening en betydande del av de administrativa, kamerala och personella frågorna samt markfrågor. Åt allmänna avdelningen anses även böra uppdragas att göra erforderliga teknisk-ekonomiska utredningar, särskilt i de fall, då utredningarna berör flera avdelningars (byråers) verksamhetsområden. Statskontoret bedömer det vara av synnerligen stor betydelse, att verkschefen härigenom beredes möjlighet att ständigt, bland annat genom resor, erhålla en i stort samlad bild av den planerade och pågående byggnadsverksamheten samt att mera ingående leda och vid behov ingripa i projekteringsverksamheten, som är en av fortifikationsförvaltningens huvuduppgifter. Statskontoret ifrågasätter om inte ett påtagligt behov föreligger att inom en organisationsenhet samordna kalkylfrågor m. m. Statskontoret föreslår, att åt försvarsförvaltningssakkunniga uppdrages att vid de fortsatta undersökningarna rörande fortifikationsförvaltningen särskilt undersöka lämpligheten av att verkets kalkylfrågor samlas i en kalkylsektion inom allmänna avdelningen. Statskontoret — som anser det diskutabelt om BRB centralkontor skall placeras inom fortifikationsförvaltningen — föreslår slutligen, att detta övergångsvis placeras direkt under verkschefen och att försvarsförvaltningssakkunniga vid de fortsatta undersökningarna rörande fortifikationsförvaltningen prövar centralkontorets organisatoriska tillhörighet inom statsförvaltningen.

Byggnadsstyrelsen anser, att förslaget i stort sett kan betecknas som ett bibehållande av den nuvarande ordningen inom fortifikationsförvaltningen, vilket bland annat innebär att liksom hittills likartade arbetsuppgifter är splittrade på olika enheter. Som exempel nämnes kostnadsberäkningar, projektering samt samhörande uppgifter på fastighetsförvaltningens område. Styrelsen finner, att det inom fortifikationsförvaltningen finns flera väsentliga produktionskedjor som skulle behöva organisatoriskt sammanhållas av organ som ligger över avdelnings/byrånivån för att kraven på enty-

dig ansvarsfördelning och vidgade delegeringsmöjligheter skall kunna tillgodoses. Byggnadsstyrelsen ifrågasätter om inte en ytterligare nivå mellan verkschefen och avdelnings/byråcheferna bör införas för att trygga lednings- och samordningsfrågorna. Till denna nivå — överdirektörsskiktet — skulle då även kvalificerad beslutanderätt delegeras från verkschefen. Denna tanke, som genomförts beträffande byggnadsstyrelsen, betraktar styrelsen som en av de mera väsentliga fördelarna med den nyligen genomförda omorganisationen av byggnadsstyrelsen. Styrelsen understryker vidare starkt de av de sakkunniga anförda skälen för inrättande av ett stabsoorgan. Ett sådant saknas inom byggnadsstyrelsen, som dock känt behov av ett organ med uppgift att biträda ledningen med speciella uppgifter i form av utredningar m. m.

Försvarets civilförvaltning tillstyrker majoritetens förslag, att de tre arbetsenheterna för befästningar respektive kaserner och byggande organiseras som avdelningar, särskilt med hänsyn till arbetsenheternas storlek och deras ställning i försvarsorganisationen. Civilförvaltningen framhåller dock, att den valda organisationsformen sannolikt kommer att medföra även andra kostnadsökningar än som redovisats i betänkandet. Civilförvaltningen är inte övertygad om att samordningen inom fortifikationsförvaltningens skilda verksamhetsgrenar är tillfredsställande säkerställd i den föreslagna organisationen. Civilförvaltningen anser, att det skulle ha varit av intresse om i betänkandet närmare hade belysts fördelarna av en »teknisk chef», överställd ifrågavarande tre avdelningar. En sådan »teknisk chef» skulle enligt civilförvaltningen även vara ställföreträdare för verkschefen och utgöra en betydelsefull förstärkning av verkets högsta ledning. I en organisation med särskild »teknisk chef» torde även enligt civilförvaltningen centralplaneringen kunna ges en annan utformning och ställning än enligt förslaget.

Av remissinstansernas uttalanden beträffande detaljorganisationen inom fortifikationsförvaltningen torde följande få återges.

Överbefälhavaren anför beträffande ledningen m. m., att ett nära samband måste råda inom krigsmakten mellan investeringsverksamhet och övrig långsiktig verksamhet. Ett nära samband råder enligt överbefälhavaren även mellan utvecklingen av krigsmaktens mark- och byggnadsbestånd och övriga led av förbandsproduktionen. Av denna anledning anses militär expertis böra ingå i fortifikationsförvaltningens samtliga underavdelningar utom i sådana som uteslutande sysslar med frågor av civil karaktär. Tillgång på militär sakkunskap bör enligt överbefälhavaren i första hand säkerställas inom fortifikationsförvaltningens lednings- och planeringsorgan. För det fall verkschefen är civil, anses ställföreträdaren böra vara militär.

Enligt *SR* bör chefen för befästningsavdelningen utses att vara verkschefens ställföreträdare.

Chefen för befästningsavdelningen bör enligt *fortifikationsförvaltningen*, *överbefälhavaren* och *SR* vara överste ur fortifikationskåren.

De sakkunnigas förslag att befästningsavdelningens planeringssektion skall — i tekniska frågor i samarbete med projektbyrån — sammanhålla arbetet med utarbetande av byggnadsprogram, innebär enligt *fortifikationsförvaltningen* en väsentlig ändring av nuvarande ordning. Samma personal anses böra svara för såväl programmering som rekognosering och övriga moment i förberedelserna för det egentliga byggnadsarbetet. Erfarenhet, rutin och personalresurser för uppgörande av byggnadsprogram finns enligt fortifikationsförvaltningen redan nu vid blivande projektbyrån men däremot icke vid planeringssektionen. Förslaget skulle enligt förvaltningen medföra personalökning vid planeringssektionen — icke minst av fortifikationsofficerare — utan att motsvarande minskning kunde göras vid projektbyrån. Några påtagliga fördelar anses inte stå att vinna genom en ändring i det bestående.

Befästningsavdelningens underhållsorgan bör enligt *överbefälhavaren*, *fortifikationsförvaltningen* och *SR* organiseras som byrå. Chefen anses böra vara placerad i lönegrad B 1 och bör enligt *SR* vara överste oberoende av enhetens benämning. *Fortifikationsförvaltningen* anför, att lika starka skäl finnes vid modernisering som i fråga om nyanläggningar för att hela programmerings- och projekteringsarbetet omhänderhas av samma personal. Med hänsyn till moderniseringsarbetenas särart bör de enligt förvaltningen inte — såsom de sakkunniga övervägt — hopkopplas med nybyggnadsarbeten utan handläggas inom underhållsenheten. Antalet underhållsobjekt kommer enligt förvaltningen att öka och den ökade kompliciteten skärper kraven på underhållsåtgärdernas kvalitet. Därjämte anses den stora spridningen av befästningsanläggningarna försvåra ledningen av underhållsverksamheten. Bland annat dessa omständigheter anser fortifikationsförvaltningen på grundval av hittillsvarande erfarenheter väl motivera att underhållsenheten organiseras som byrå.

Chefen för armén anser, att vid befästningsavdelningen bör vid vardera planeringssektionen och underhållssektionen utöver chefen placeras ytterligare tre fortifikationsofficerare, två majorer i Ao 25 och en kapten i Ao 21.

Chefen för befästningsavdelningens projektbyrå bör enligt *fortifikationsförvaltningen* och *SR* vara placerad i Bo 3. *SACO* anser att tjänsten alternativt bör kunna tillsättas med civil tekniker samt att sektionschefstjänsterna inom samma byrå lämpligen bör tillsättas med civila tekniker. *SACO* har dock intet att erinra mot en militär befattningshavare som chef för projektbyrån under förutsättning att projektbyrån, såsom nu är fallet, skall sammanhålla utarbetande av byggnadsprogrammen under det att tyngdpunkten av det tekniska arbetet och upprättandet av byggnadshandlingar skall åvila bland annat konstruktionsbyrån. *SACO* anser därjämte, att chefen för centraldetaljen bör placeras i lönegrad A 27. Vidare fram-

håller SACO att chefen för den enhet inom befästningsavdelningen, som avses handha arbetet med större oljelagringsanläggningar, bör vara en för denna uppgift väl kvalificerad tekniker.

Kasernavdelningens uppgifter bör enligt *fortifikationsförvaltningen* kompletteras med ansvar för byggnadsregistret samt med uppgiften att samla iakttagelser och jämförelsematerial beträffande utföranden och material, med uppmärksamhet främst på möjligheterna att förbilliga byggnads- och underhållskostnaderna. *Överbefälhavaren* uttalar, att de sakkunniga i sitt förslag utan motivering fråntagit kasernavdelningen kvalificerad fortifikationsutbildad personal.

Chefen för planeringssektionen inom kasernavdelningen bör enligt *överbefälhavaren*, *chefen för armén*, *fortifikationsförvaltningen* och *SR* vara en överste i B 1 ur fortifikationskåren. Vid planeringssektionen bör därutöver enligt *chefen för armén* med hänsyn bland annat till arbetets omfattning placeras två fortifikationsofficerare, en major i Ao 25 och en kapten i Ao 21. Cheferna för central- och granskningsdetaljerna bör enligt *fortifikationsförvaltningen* placeras i lönegrad A 25. *SR* anser att sistnämnda tjänster bör vara byrådirektörstjänster, att chefen för konstruktionssektionen inom arkitektbyrån bör vara placerad i högre lönegrad än den föreslagna A 27 samt att chefen för Stockholmssektionen inom kasernvårdsbyrån bör placeras i lägst Ae 27. Chefen för arkitektbyråns konstruktionssektion bör enligt *SACO* placeras i lägst B 1.

Inom byggnadsavdelningen bör enligt *fortifikationsförvaltningen*, *SACO* och *SR* byråchefstjänsterna på värme- och elektrobyråerna placeras i B 3. Samma remissinstanser anser också, att sektionscheferna inom elektrobyrån med hänsyn till arbetsuppgifterna och möjligheten att delegera uppgifter bör placeras i A 27.

SACO anser att den av de sakkunniga föreslagna uppdelningen av nuvarande byggnadssektionen inom byggnadsbyrån på två sektioner innebär en icke önskvärd splittring av de arbetsuppgifter som sammanhänger med handläggning av byggnads- och installationsarbeten på entreprenad och föreslår därför att sektionen bibehålls odelad.

Beträffande förslaget om flygfältsärendenas förläggning till en vägochvattenbyggnadsbyrå anför *flygförvaltningen* bland annat följande. Flygförvaltningen anser de sakkunnigas förslag rörande flygfältsbyråns inplacering i fortifikationsförvaltningen i stort sett tillfredsställande. I avvaktan på kommande utredning anses dock kvarstå oklarhet om den regionala organisationen och icke minst det blivande förhållandet mellan fortifikationsförvaltningens och flygvapnets regionalorgan. Om det är avsikten att överföra kontrollen även av flygfältsobjekten till regionalorganen föreslår flygförvaltningen, dels att denna överföring får ske mjukt under en övergångsperiod, dels att vissa centrala funktioner inom anläggningssektionen, såsom infordran och prövning av entreprenadanbud, hand-

läggning av besiktningar o. dyl., får kvarstanna centralt i fortifikationsförvaltningen och att personalen för dessa uppgifter placeras vid respektive organ inom byggnadsavdelningen. Flygförvaltningen föreslår vidare, att en geoteknisk detalj, direkt underställd byråchefen och med en chef i lägst lönegrad Ae 25, inrättas vid väg- och vattenbyggnadsbyrån. Vid detaljen skulle utföras grundundersökningar, bärighetsundersökningar, vissa mätningar m. m. Detaljen skulle tjänstgöra som serviceorgan inte bara åt väg- och vattenbyggnadsbyrån utan även i mån av behov åt fortifikationsförvaltningens övriga organ. Den nuvarande tjänsten för assistent åt byråchefen vid flygfältsbyrån föreslås få bibehållas.

Beträffande den föreslagna forskningsavdelningen anför försvarets forskningsanstalt bland annat följande. Forskningsanstalten biträder de sakkunnigas uppfattning att fortifikatorisk forskning och försöksverksamhet alltså bör åvila fortifikationsförvaltningen. En eventuell utbyggnad av fortifikationsförvaltningens forskningsorganisation får dock enligt forskningsanstalten inte leda till kostnadskrävande och kapacitetsnedsettande dubbelarbete. Fortsatt intim samverkan och orientering mellan fortifikationsförvaltningen och forskningsanstalten anses böra bibehållas, liksom nu gällande ansvarsfördelning dem emellan. Forskningsanstalten finner vidare den av de sakkunniga gjorda jämförelsen i organisatoriskt hänseende mellan forskningsverksamheten inom fortifikationsförvaltningen och forskningsanstalten inte fullt adekvat, bland annat med hänsyn till storleksordningen av antalet tjänstemän och medelförbrukningen inom respektive avdelningar. *Chefen för armén* anser, att den militära sakkunskapen inom forskningsavdelningen bör säkerställas genom att en fortifikationsofficer, major i Ao 25, placeras vid avdelningen. *Byggnadsstyrelsen* finner det ur allmänt organisatorisk synpunkt förefalla naturligare att forskningsavdelningen inordnas under försvarets forskningsanstalt.

Chefen för markbyrån bör enligt *SACO* placeras i B 3. *Fortifikationsförvaltningen* föreslår att tjänsten placeras i Bo 3 och motiverar sitt förslag bland annat med markförvärvs- och markförsäljningsärendenas stora omfattning och svårighetsgrad.

Beträffande administrativa byrån anför *fortifikationsförvaltningen* att denna medverkar eller beslutar i ett flertal ärenden av stor ekonomisk betydelse, varför lönesättningen för byråns chefstjänstemän inte bör göras för snäv. *Chefen för byrån* bör enligt fortifikationsförvaltningen placeras i Bo 3 med hänsyn bland annat till de mångskiftande och kvalificerade arbetsuppgifterna och den stora arbetsbördan. Vidare anses cheferna för kansli- och personalsektionerna fylla var för sig så betydelsefulla funktioner inom ämbetsverket, att de bör placeras i Ao 27. En omfattande delegering av ärendenas handläggning från byråchefen till dessa befattningshavare anses vara nödvändig och är i praktiken genomförd. Samma förslag beträffande lönesättningen av tjänsterna på administrativa byrån framföres med liknande motivering av *SACO*.

Enligt *överbefälhavarens* uppfattning är det angeläget, främst för samordningen inom verket i vad gäller planeringsverksamheten i stort och på längre sikt och för att säkerställa kontinuerligt samarbete med planeringsorganen inom försvarsstaben, försvarsgrensstaberna och de övriga förvaltningarna, att ett *stabsorgan* inrättas vid fortifikationsförvaltningen direkt under verkschefen. För de uppgifter som bör påläggas centralorganet anser överbefälhavaren fortifikationskårens officerare väl utbildade. Behovet av ett stabsorgan i den av de sakkunniga föreslagna organisationen av fortifikationsförvaltningen understrykes även av *försvarets civilförvaltning* och *fortifikationsförvaltningen*, som dock anser att benämningen bör ändras till »centralsektion» eller »stabssektion».

Chefen för flygvapnet framhåller beträffande centralplaneringens uppgifter att nuvarande rutin vid budgetplaneringen för flygvapnets del är direkt kontakt flygstaben och berörd sakbyrå. Då budgetplaneringen sker med strikt uppdelning på olika fonder och då nuvarande samarbete flygstab—fortifikationsförvaltningen hittills fungerat bra bör enligt chefen för flygvapnet kontakterna även i fortsättningen ske på likartat sätt.

Chefen för centralplaneringen bör enligt *överbefälhavaren* och *chefen för armén* vara fortifikationsofficer i B 1. *Försvarets civilförvaltning* anser att befattningen i lönehänseende bör vara jämställd lägst med befattning för avdelningsdirektör. De sakkunniga har enligt SR uttalat sig knapphändigt och oklart om de arbetsuppgifter som skall åvila chefen för stabsorganet. SR anser det därför ogörligt att med bestämdhet ta ställning till frågan om denna befattning bör vara militär eller civil. SR finner dock övervägande skäl tala för det förra alternativet.

Bland de övriga frågor som berörts i remissyttrandena torde följande få återges.

Enligt de sakkunnigas mening bör det övervägas, huruvida inte nybyggnadsarbeten för försvarets forskningsanstalts räkning bör överföras från fortifikationsförvaltningen till byggnadsstyrelsen, då sistnämnda myndighet torde ha större överblick och erfarenheter i fråga om byggnader för forsknings- och liknande ändamål. *Försvarets forskningsanstalt* biträder i princip de sakkunnigas förslag men vill för sin del ifrågasätta om en dylik åtgärd åtminstone för närvarande skulle innebära någon fördel för anstalten. Forskningsanstalten betvivlar, att byggnadsstyrelsen — med hänsyn till sitt personalläge och den kraftiga expansionen av byggnadsverksamheten för den högre utbildningens behov — skulle ha tillräcklig kapacitet för att även övertaga all nybyggnadsverksamhet för forskningsanstaltens räkning. Forskningsanstalten förutsätter att underhålls- och iståndsättningsarbeten för forskningsanstaltens del alltjämt skall åvila fortifikationsförvaltningen. Forskningsanstalten kan därför inte se någon påtaglig fördel med de sakkunnigas förslag, eftersom detta skulle innebära att anstalten finge två byggnadsmyndigheter att samarbeta

med. *Byggnadsstyrelsen* anser, att nybyggnadsarbeten beträffande forskningsanstalten bör överföras till byggnadsstyrelsen. All nybyggnad och förvaltning av kvalificerade berganläggningar bör däremot enligt styrelsen åvila fortifikationsförvaltningen. *Fortifikationsförvaltningen* anför i anledning av de sakkunnigas ifrågavarande förslag, att ett dylikt överförande inte skulle påverka ämbetsverkets personalorganisation, då arbetsuppgifterna i betydande utsträckning fullgöres genom konsulter.

Ett större antal fortifikationsofficerare än de sakkunniga föreslagit kräves enligt *överbefälhavaren* och *chefen för armén* för att kapaciteten vid fortifikationsförvaltningen skall ökas och den militära sakkunskapen tillgodoses. En förutsättning härför anses vara att fortifikationskåren utbygges ytterligare, varigenom rekryteringen till fortifikationsofficersbefattningar stimuleras och fortsatt avgång från kåren hejdas. Kraven på kårens utbyggnad understrykes enligt *överbefälhavaren* även vid ett införande av det s. k. tvåstegsförfarandet även på befästningssidan. Även *SR* har förordat, att fortifikationskårens befodringsmöjligheter förbättras.

Konsultverksamheten har enligt *överbefälhavaren* visat sig vara en lämplig form att till sig knyta kvalificerad teknisk sakkunskap från den privata sektorn. *Överbefälhavaren* framhåller i sammanhanget vikten av att fortifikationsförvaltningen har tillgång på kvalificerad ekonomisk expertis i organisationen. Även *SACO* delar de sakkunnigas uppfattning, att en viss balans mellan konsult- och egenprojektering måste finnas för att den egna personalen skall hålla sig à jour med den tekniska utvecklingen och kunna utöva en effektiv ledning av konsulternas arbete. En förutsättning för en utveckling i denna riktning anses bland annat vara att samrådslinjerna utformas så att de tekniskt-ekonomiska synpunkterna vinner beaktande i vederbörlig grad.

TCO-S anser, att Kungl. Maj:ts bemyndigande för fortifikationsförvaltningen att anställa extra personal bör utsträckas till att gälla för anställning av extra personal i högst lönegrad Ag 27. Vidare bör enligt *TCO-S* frågan om extra-ordinatesättning av sådan personal tas under övervägande inom rimlig tid efter det att man konstaterat ett stadigvarande behov av vederbörandes tjänst.

Beträffande kontakterna med försvarsgrensstaberna slutligen anför *chefen för armén*, att det är önskvärt, att de befattningshavare som närmast skall svara för dessa är så få som möjligt. Därför förutsättes, att försvarsgrensstaberna även i fråga om större iståndsättningsarbeten skall kontakta planeringssektionen på befästnings- och kasernavdelningarna.

2. Fortifikationsförvaltningens förslag till anslagsäskanden

För innevarande budgetår har anslaget Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar upptagits med 9 800 000 kr. Såsom inledningsvis berörts har för budgetåret 1963/64 i statsverkspropositionen (bil. 6, punkt 11) för ändamålet beräknats ett förslagsanslag av 13 800 000 kr.

Y r k a n d e

Fortifikationsförvaltningen (skr. 31/8 1962) hemställer, att anslaget höjes med 4 098 000 kr.

	Ökning
1. Ny organisation.....	669 500
2. Inrättande av extra tjänster.....	275 000
3. Överflyttning av flygförvaltningens flygfältsbyrå.....	1 597 000
4. Överföring av viss personal från arméintendenturförvaltningen.....	94 200
5. Personal för fortifikatorisk krigsplanläggning.....	200 000
6. 1962 års lönerreglering	
a) generell lönehöjning.....	915 850
b) lönegradsupplyttningar m. m.....	314 500
7. Löneklassupplyttningar.....	32 420
	4 098 470
Avrundat	4 098 000

M o t i v

2. Med hänsyn till försvarsförvaltningssakkunnigas översynsarbete framlägger fortifikationsförvaltningen inte några förslag till inrättande av nya ordinarie eller extra ordinarie tjänster eller ändrad löneställning för sådana på grund av ändrade arbetsuppgifter. Ämbetsverket förutsätter, att det med det av Kungl. Maj:t lämnade bemyndigandet att inrätta extra tjänster i högst lönegrad Ag 23 för tillfälliga eller nytillkommande arbetsuppgifter skall vara möjligt att göra sådana löneändringar, som betingas av en succesiv anpassning till den nya organisationen, samt att för tjänster i högre lönegrad framställning i vanlig ordning får göras till Kungl. Maj:t.

De personalförstärkningar med anlitande av avlöningsanslag, av vilka fortifikationsförvaltningen förutser behov under budgetåret 1963/64, avses för att möta den ökade underhållsvolymen i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gällt för användningen av motsvarande medel under innevarande budgetår samt för att ge den administrativt betonade delen av ämbetsverkets personal erforderlig förstärkning. Fortifikationsförvaltningen räknar med att det skall bli möjligt att under innevarande och nästa budgetår nedbringa vakanserna ytterligare. Ämbetsverket föreslår, att för ändamål, som nu angivits, beräknas ett belopp av 275 000 kr.

3. Fortifikationsförvaltningen förutsätter, att flygförvaltningens flygfältsbyrå från och med den 1 juli 1963 kommer att ingå i fortifikationsförvaltningen och beräknar att kostnaderna för denna överflyttning kommer att uppgå till 1 597 000 kr.

4. I proposition 1962: 168 (bil. 12, not 1) har föreslagits, att 4 tjänster, 1 i A 21, 2 i A 19 och 1 i A 7 skall överföras från arméintendenturförvaltningen till fortifikationsförvaltningen. Fortifikationsförvaltningen beräknar kostnaderna härför till 94 200 kr.

5. För innevarande budgetår har till avlöningar till personal för fortifikatorisk krigsplanläggning anvisats 400 000 kr. Inspektören över rikets befästningar har i en rapport rörande iakttagelser vid inspektion av den fortifikatoriska krigsplanläggningen anfört bl. a. att anställning av ytterligare personal vore nödvändig för överarbetning av krigsplanläggningen och för fortsatt arbete med översiktsplanen för vissa stridsgrupper. Vakanserna inom sektion VIII vid militärbefälsstaberna verkade starkt fördröjande på revideringen av de fortifikatoriska planerna. Krigsplanlägningsarbetet ansågs böra kunna bedrivas så att revideringen av de fortifikatoriska planerna kan ske samtidigt med de taktiska förändringarna. Med hänsyn härtill föreslår fortifikationsförvaltningen, att anslagsposten för nästa budgetår upptages med 600 000 kr. innebärande en höjning med 200 000 kr.

3. Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen svarar under Kungl. Maj:t i tekniskt och ekonomiskt avseende för fortifikations- och byggnadsväsendet vid krigsmakten. Ämbetsverkets nuvarande organisation går såsom framgår av redogörelsen i det föregående i huvudsak tillbaka på beslut av 1947 års riksdag efter förslag i proposition 1947: 142 med de jämkningar som vidtagits efter beslut av 1958 års riksdag (jfr prop. 1958: 110, s. 167—204).

Utgångspunkten för 1956 års försvarsförvaltningssakkunnigas arbete har varit att fortifikationsförvaltningen skall erhålla en sådan organisation att verket utan allvarliga eftersläpningar skall kunna fullfölja sina uppgifter. Med tanke på bland annat den sannolika framtida byggnads- och anläggningsvolymen anses verkets nuvarande kapacitet otillräcklig. De sakkunniga konstaterar också, att utvecklingen sedan 1958 har medfört, att fortifikationsförvaltningens organisation och personalresurser inte kan anses motsvara de krav som numera ställes på ämbetsverket. Belastningen på den centrala ledningsorganisationen har blivit väsentligt större än man hade anledning räkna med år 1958. Organisationen torde enligt de sakkunnigas mening redan från början ha varit för snävt tilltagen i flera avseenden vilket medfört att fortifikationsförvaltningen inte kunnat undvika eftersläpningar i arbetet inom flera områden.

De sakkunniga anser, att behov föreligger av en väsentlig förstärkning av fortifikationsförvaltningen i organisatoriskt hänseende. De har som första etapp av sitt uppdrag lämnat förslag till organisationens huvuddrag. I första hand krävs enligt de sakkunniga att den ledande personalen ökas.

De sakkunnigas organisationsförslag innebär i stort att under verkschefen såsom nu en enhet för befästningar och en enhet för kaserner ingår i organisationen samt att för återstående tekniska specialfunktioner den

funktionella indelningsgrunden följes. För att öka möjligheterna till samordning och delegering bör enligt de sakkunniga nuvarande befästnings-, kasern- och byggnadsbyråerna göras till avdelningar och vissa sektioner inom dessa avdelningar bli byråer. Mot detta förslag har en ledamot reserverat sig och hävdad, att bestående indelning bör bibehållas. I samband med att verksamheten vid flygförvaltningens flygfältsbyrå överföres till fortifikationsförvaltningen bör enligt de sakkunniga en väg- och vattenbyggnadsbyrå inrättas. Nuvarande forskningssektion föreslås ingå i förvaltningen som en fristående avdelning. Därjämte bör enligt de sakkunniga i organisationen ingå en markbyrå och en administrativ byrå. Den särskilda enhet som försöksvis inrättats vid förvaltningen för att direkt biträda verkschefen med utredningar m. m. bör enligt de sakkunniga erhålla en fast ställning inom organisationen och benämnas centralplanering. Beträffade BRB centralkontors ställning och uppgifter räknar de sakkunniga inte med någon ändring.

Såsom framgår av redogörelsen för remissyttrandena har flertalet instanser i stort tillstyrkt det av de sakkunnigas majoritet framlagda förslaget till principorganisation för fortifikationsförvaltningen. Dock har byggnadsstyrelsen föreslagit inrättande av en tjänst för överdirektör och försvarets civilförvaltning diskuterat fördelarna av en »teknisk chef» med samordningsuppgifter omedelbart under verkschefen. Statskontoret har hävdad, att principen med avdelningsorganisation bör fullföljas inom hela fortifikationsförvaltningen. Statskontoret har därvid föreslagit, att den nuvarande forskningssektionen omvandlas till forskningsbyrå och ingår i befästningsavdelningen, att administrativa byrån och markbyrån sammanföres i en allmän avdelning, att verkschefens stabsorgan — som föreslås bli benämnt centralsektion — administrativt och personellt knytes till denna allmänna avdelning, att väg- och vattenbyggnadsbyrån och BRB centralkontor övergångsvis direkt underställes verkschefen samt att åt 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga uppdrages att utreda huruvida väg- och vattenbyggnadsbyrån skall inordnas i avdelning och BRB centralkontor anslutas till annan myndighet än fortifikationsförvaltningen. Statskontoret anser vidare, att inrättandet av ett enhetligt organ för kostnadsberäkningar bör ytterligare övervägas vid det fortsatta utredningsarbetet. Även byggnadsstyrelsen har pekat på behovet av att sammanföra kostnads kalkyleringen.

I likhet med de sakkunniga anser jag, att behov föreligger av en väsentlig förstärkning av fortifikationsförvaltningen i organisatoriskt hänseende. Vad beträffar organisationens utformning är jag dock i vissa avseenden av annan mening än de sakkunniga.

Jag delar de sakkunnigas uppfattning att liksom hittills en enhet för befästningar och en enhet för kasernbyggnader bör ingå i fortifikationsförvaltningens organisation. Envar av dessa enheter bör ha att svara för programmering, projektering och konstruktion — fram till färdiga bygghandlingar — av nybyggnadsföretag samt underhåll och modernisering av be-

fintliga anläggningar. Från verksamheten vid dessa enheter bör såsom de sakkunniga föreslagit uppgiften att bygga hållas åtskild. Ansvar för själva byggandet bör förläggas till en för denna uppgift organiserad enhet, som jämväl bör ha att svara för inköp, förrådshållning, standardisering och typminskning o. d. Specialkonstruktioner m. m. för värme- och elteknik beträffande såväl befästningar som kaserner bör sammanhållas var för sig.

Enheterna för befästningar och kaserner bör enligt min mening organiseras som avdelningar, envar indelad i byråer och sektioner enligt vad jag anger i det följande. Byggnadsenheten bör — liksom motsvarande enhet i byggnadsstyrelsen — vara en byrå. Jag föreslår vidare, att enheterna för värme- och eltekniska frågor organiseras som byråer.

I enlighet med de sakkunnigas förslag bör programmering, projektering och underhåll av flygfält hänföras till en enhet, väg- och vattenbyggnadsbyrån, till vilken jämväl bör sammanföras frågor rörande vägar samt yttre vatten och avlopp.

Jag tillstyrker i övrigt att särskilda enheter organiseras för fortifikatorisk forskning — forskningsbyrå — samt för markärenden och för allmänt administrativa frågor — markbyrå och administrativa byrå. Till den sistnämnda bör administrativt och personellt hänföras verksledningens stabsorgan, som bör benämnas utredningssektion.

I likhet med statskontoret anser jag, att ytterligare utredning bör ske rörande BRB centralkontors framtida placering. Uppdrag att utreda denna fråga torde få lämnas 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga. I avvaktan på resultatet av denna utredning bör centralkontoret vara direkt underställt verkschefen.

Inom fortifikationsförvaltningens nuvarande och nu föreslagna organisation är arbetet med kostnadsberäkningar uppdelat på flera enheter. Det synes såsom statskontoret och byggnadsstyrelsen ifrågasatt kunna övervägas att samordna kalkylfrågor m. m. inom en enhet. Denna fråga bör ytterligare prövas av försvarsförvaltningssakkunniga. I anslutning till de sakkunnigas fortsatta arbete torde dessutom väckta frågor om arbetsfördelningen mellan byggnadsstyrelsen och fortifikationsförvaltningen få övervägas ytterligare.

I vardera av befästnings- och kasernavdelningarna bör ingå två byråer samt vissa sektioner. I anslutning till försvarsförvaltningssakkunnigas förslag bör således ingå i befästningsavdelningen planeringssektion, projektbyrå, konstruktionsbyrå och underhållssektion samt i kasernavdelningen planeringssektion, arkitektbyrå och kasernvårdsbyrå. Arbetsuppgifterna för de olika enheterna förutsättes i stort sett vara de av de sakkunniga föreslagna. I likhet med de sakkunniga anser jag det lämpligt att överväga huruvida inte uppgifter rörande programmering och projektering av mera omfattande moderniseringsarbeten i större utsträckning än för närvarande

bör anförtros åt de enheter som har motsvarande funktioner ifråga om nybyggnader. Jag förutsätter vidare, att omläggningen av arbetsuppgifterna på befästningsavdelningens planeringssektion med hänsyn till personaltillgången sker successivt. För sektionen bör tills vidare beräknas ytterligare en fortifikationsofficer, major i Ao 25.

De sakkunniga har föreslagit, att chefen för fortifikationsförvaltningen skall — såsom för närvarande — vara en generalsperson eller generaldirektör. För egen del anser jag, att verkschefen alltid bör ha civil ställning och benämnas generaldirektör. En sådan anordning medför full frihet att för verkscheffsbefattningen välja den lämpligaste oavsett tidigare kategoritillhörighet.

Fortifikationsförvaltningens skiftande verksamhet och många kontaktlinjer gör behovet av en stark ledning framträdande. Den föreslagna anordningen med skilda avdelningar för befästningar och kaserner säkerställer att arbetet med nybyggnad och underhåll av dessa objekt sammanhålls på en hög nivå genom företrädare som ansvarar envar för sitt område. Åtskilliga funktionella samordningsfrågor måste emellertid lösas, något som bl. a. byggnadsstyrelsen påpekat i sitt remissvar. I likhet med byggnadsstyrelsen anser jag att verksledningen därför bör förstärkas med en överdirektör. Denne bör i första hand svara för samordningen av verkets gemensamma funktionella enheter, byggnadsbyrån, värmebyrån, elektrobyrån samt väg- och vattenbyggnadsbyrån.

I enlighet med nu gällande ordning bör generaldirektören i princip ha ensam beslutanderätt i de ärenden, i vilkas prövning han deltar.

Enligt mitt förslag kommer fortifikationsförvaltningen således att indelas i befästningsavdelning, kasernavdelning, byggnadsbyrå, värmebyrå, elektrobyrå, väg- och vattenbyggnadsbyrå, markbyrå, administrativ byrå, forskningsbyrå och BRB centralkontor. Byggnadsbyrån, värmebyrån, elektrobyrån samt väg- och vattenbyggnadsbyrån skall vara underställda en överdirektör, som under verkschefen samordnar byråernas verksamhet. Övriga enheter skall vara direkt underställda verkschefen. En utredningssektion skall i administrativt och personellt hänseende anknytas till administrativa byrån men i övrigt lyda direkt under verkschefen. En sammanställning över den nu föreslagna organisationen för fortifikationsförvaltningen torde få fogas till statsrådsprotokollet (*bilaga 3*). Jag förutsätter, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byråernas indelning i sektioner m. m. Dessas indelning i detaljer bör på vanligt sätt ankomma på ämbetsverket.

Då särskilda arbetsuppgifter gör det nödvändigt bör enligt beslut av Kungl. Maj:t särskilda arbetsenheter kunna organiseras. För närvarande finns sådana enheter inrättade för utbyggnaden av örlogsvarvet på Muskö samt för programmering och projektering för I 1 och Ing 1 utflyttning från Järva-fältet.

I fråga om de olika enheternas arbetsuppgifter m. m. ansluter jag mig till de förslag de sakkunniga avgivit.

Vad gäller lönegradsplacering, anställningsform m. m. för ledande tjänster i organisationen föreslår jag följande. Tjänsten för överdirektör bör placeras i Be 5. Tjänsten bör kunna rekryteras i princip oberoende av personalkategori även om de av mig i det föregående skisserade arbetsuppgifterna talar för att i första hand kvalificerad tekniker bör komma ifråga vid besättandet av tjänsten. Chef för befästningsavdelningen bör vara officer ur fortifikationskåren. Beställningen bör placeras i lönegrad Bo 4 och uppföras på fortifikationsförvaltningens personalförteckning. De sakkunniga har föreslagit, att en tjänst i Bo 1 avses för chefen för projektbyrån inom befästningsavdelningen. Jag föreslår, att en tjänst för överingenjör i Be 3 inrättas för ändamålet och avses för militär eller civil innehavare. Chef för projektbyråns specialsektion bör vara en byrådirektör i Ag 25, vilken tjänst återfinnes i nuvarande organisation. Vid befästningsavdelningens underhållssektion bör som chef placeras en officer ur fortifikationskåren. Beställningen bör placeras i Br 1/Ar 27 och uppföras på fortifikationsförvaltningens personalförteckning. En beställning för major vid fortifikationskåren bör härvid indragas. Chefen för kasernavdelningen bör — liksom chefen för den nuvarande kasernbyrån — placeras i Bp 4. Beträffande kasernavdelningen har de sakkunniga i övrigt bl. a. föreslagit, att byråchefen vid kasernvårdsbyrån skall placeras i Bo 3 samt att chefen för planeringssektionen skall vara regementsofficer i Ar 27. Jag föreslår, att chef för kasernvårdsbyrån skall vara en överingenjör i Be 3 och att en regementsofficer i Br 1 alternativt Ar 27 placeras som chef för planeringssektionen. Regementsofficersbeställningen, som bör kunna rekryteras från i princip vilken officerskår som helst inom krigsmakten, bör uppföras på fortifikationsförvaltningens personalförteckning. Vidare föreslår jag beträffande kasernavdelningens arkitektbyrå, att för cheferna för central- och granskningsdetaljerna inrättas tjänster för byrådirektör i Ae 25, att som chef för konstruktionssektionen avses en avdelningsdirektör i Be 1 samt att för chef för kalkylsektionen avses en befintlig tjänst för byrådirektör i Ag 27. Den nuvarande chefen för byggnadsbyrån är placerad i Bp 4 med byggnadschefs tjänstetitel. Vid uppkommande vakans bör tjänsten ändras till tjänst för överingenjör i Be 3. Cheferna för värme- och elektrobyråerna bör vara överingenjörer i Be 3. Som chefer för elektrobyråns tre konstruktionssektioner bör avses 2 byrådirektörer i Ae 27 och 1 byrådirektör i Ae 25. Jag föreslår vidare, att chefen för väg- och vattenbyggnadsbyrån placeras i Be 3 i stället för föreslagna Bp 3. För chef för forskningsbyrån bör utnyttjas den befintliga tjänsten för forskningschef i Bp eller Br 3. Slutligen bör som chefer för kanslisektionen och personalkontoret vid administrativa byrån placeras byrådirektörer i Ao 27.

Vid verkschefens stabsorgan, utredningssektionen, bör i enlig-

het med de sakkunnigas förslag förutom chefen — byrådirektör i Ae 27 — tillkomma en tjänst för byrådirektör i Ae 25. Behovet av personal i övrigt vid denna sektion torde som de sakkunniga förutsatt i avvaktan på resultatet av det fortsatta översynsarbetet kunna tillgodoses genom att taga i anspråk vid ämbetsverket redan befintliga tjänster.

Det av mig framlagda förslaget innebär i fråga om tjänster (beställningar) på fortifikationsförvaltningens stat

ökning med 1 överdirektör i Be 5, 1 avdelningschef i Bo 4 (befästningsavdelningen), 1 avdelningschef i Bp 4 (kasernavdelningen), 7 överingenjörer i Be 3 (projekt-, konstruktions-, kasernvårds-, byggnads-, värme-, elektro- samt väg- och vattenbyggnadsbyråerna), 1 avdelningsdirektör i Bo 1 (väg- och vattenbyggnadsbyrån), 3 avdelningsdirektörer i Be 1 (konstruktions-, arkitekt- och kasernvårdsbyråerna), 2 regementsofficerare i Br 1/Ar 27 (befästningsavdelningens underhållssektion och kasernavdelningens planeringssektion), 4 byrådirektörer i Ao 27 (väg- och vattenbyggnadsbyrån, administrativa byrån, 2 tjänster och markbyrån), 9 byrådirektörer i Ae 27 (utredningssektionen, konstruktionsbyrån, elektrobyrån, 2 tjänster, väg- och vattenbyggnadsbyrån, byggnadsbyrån samt värmebyrån, 3 tjänster), 5 byrådirektörer i Ae 25 (nya tjänster vid utredningssektionen, arkitektbyrån, 2 tjänster, kasernvårdsbyrån, 2 tjänster, elektrobyrån, byggnadsbyrån och markbyrån samt utgående tjänster vid befästningsbyråns konstruktionssektion, kasernbyråns utredningssektion och värmesektionen), 1 förste byråintendent i Ae 23 (administrativa byrån) och 1 byråintendent i Ae 21 (administrativa byrån) samt

minskning med 1 byggnadschef i Bp 4, 1 byråchef i Bo 4 (befästningsbyrån), 1 byråchef i Bp 4 (kasernbyrån), 3 avdelningsdirektörer i Bo 1 (kasernbyråns underhållssektion, värmesektionen och elektrosektionen), 1 avdelningsdirektör i Bg 1 (kasernbyråns underhållssektion), 1 byrådirektör i Ae 27 (arkitekt- och konstruktionskontoret), 2 byrådirektörer i Ag 27 (befästningsbyråns konstruktionssektion och markbyrån), 3 byrådirektörer i Ao 25 (markbyrån samt administrativa byråns kanslisektion och personalkontor), 1 förste byråsekreterare i Ae 23 (kasernbyråns underhållssektion) och 1 förste byråintendent i Ag 23 (administrativa byrån). Vidare bör en arvodesbefattning för pensionerad officer i A: 24 utgå.

Dessutom bör den tjänst för amanuens i reglerad befordringsgång utgå, som enligt innevarande års regleringsbrev skall hållas vakant, så länge tjänsten för byrådirektör i Ag 27 vid markbyrån är inrättad.

Vad gäller behovet av officerare vid fortifikationskåren inträder en nettominskning med beställningar för en överste i Bo 1 och en överstelöjtnant i Ao 27, varjämte en beställning för major i Ao 25 tillkommer i utbyte mot en beställning för kapten i Ao 21. Jag återkommer i samband med anmälan av arméns allmänna avlöningsanslag till härav föranledda förändringar i kårens stat.

En sammanställning över berörda tjänster och dessas inplacering i organisationen torde få fogas till protokollet som bilaga (*bilaga 4*).

Överläggningar har hållits med berörda personalorganisationer beträffande lönegradsplaceringen av de ledande tjänster som erfordras för den nya organisationen.

De föreslagna personalförändringarna innebär en merkostnad under fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag av omkring 890 000 kr.

Jag är inte beredd tillstyrka fortifikationsförvaltningens förslag till uppräknings av ämbetsverkets avlöningsanslag för nästa budgetår för anställande av tillfällig personal.

I samband med att flygförvaltningens flygfältsbyrå från och med den 1 juli 1963 överflyttas till fortifikationsförvaltningen och där ingår i den av mig föreslagna väg- och vattenbyggnadsbyrån bör följande tjänster överföras från flygförvaltningen till fortifikationsförvaltningen, nämligen 1 byrådirektör i Ao 25, 1 byrådirektör i Ae 25, 1 förste byråingenjör i Ao 23, 1 förste byråsekreterare i Ae 23, 1 förste byråingenjör i Ae 23, 1 byråingenjör i Ao 21, 7 byråingenjörer i Ae 21, 2 byråingenjörer i Ao 19, 3 byråingenjörer i Ae 19, 2 ingenjörer i Ao 17, 11 ingenjörer i Ae 17, 1 ingenjör i Ao 15, 22 ingenjörer i högst Ae 15, 1 kansliskrivare i Ae 11, 2 tekniker i Ae 9, 1 expeditionsvakt i Ae 7, 3 kanslibiträden i Ae 7, 1 tekniskt biträde i Ae 7 samt 2 biträden för skriv- och kontorsgöromål. För överföringen av dessa tjänster beräknar jag en merkostnad av ca 1 435 000 kr.

I samband med inrättandet från och med den 1 juli 1963 av försvarets intendenturverk bör följande tjänster överföras till fortifikationsförvaltningen, nämligen 1 förste byråingenjör i Ae 23 och 2 för byråingenjör i Ae 19. Kostnaderna uppskattas till ca 90 000 kr.

För personal för fortifikatorisk krigsplanläggning bör för nästa budgetår anvisas 450 000 kr., innebärande en ökning med 50 000 kr. i jämförelse med innevarande budgetår.

Till Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar har som tidigare omnämnts för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 9 800 000 kr. Anslaget har i 1963 års statsverksproposition upptagits med ett beräknat belopp av 13 800 000 kr.

Merkostnaderna för den i det föregående föreslagna omorganisationen samt övriga förslag till personalförändringar m. m. uppgår till (890 000 + 1 435 000 + 90 000 + 50 000 =) 2 465 000 kr. Vid anslagsberäkningen bör hänsyn jämväl tagas till 1962 års lönereglering, löneklassuppflyttningar m. m., varför jag föreslår, att anslaget höjes med sammanlagt 3 700 000 kr. Anslaget bör således för nästa budgetår uppföras med (9 800 000 + 3 700 000 =) 13 500 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna de av mig i det föregående föreslagna riktlinjerna för fortifikationsförvaltningens organisation;
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga övergångsåtgärder med anledning av omorganisationen;
- c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för fortifikationsförvaltningen, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;
- d) fastställa följande avlöningsstat för fortifikationsförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1963/64:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 217 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	324 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	32 600
4. Avlöningar till personal för fortifikatorisk krigsplanläggning, <i>förslagsvis</i>	450 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	7 444 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 860 000
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	172 400
	Summa kr. 13 500 000

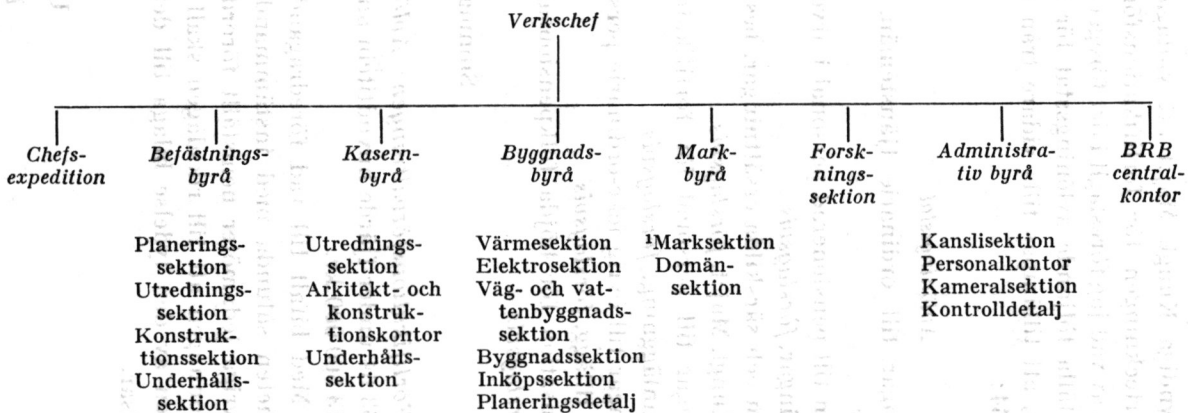
e) till *Fortifikationsförvaltningen*: *Avlöningar* för budgetåret 1963/64 under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 13 500 000 kr.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

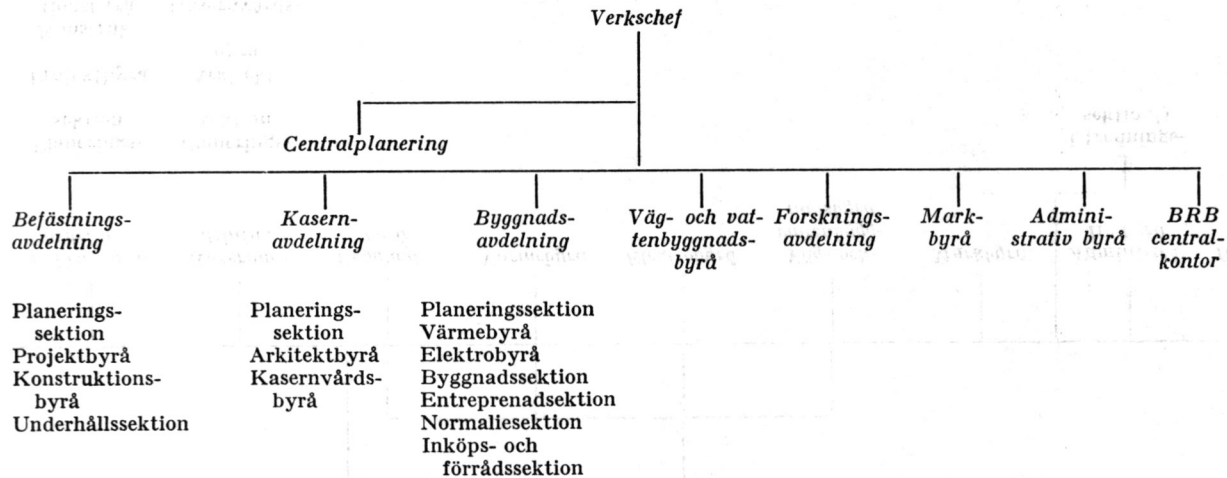
Berndt Bodin

Fortifikationsförvaltningens nuvarande organisation

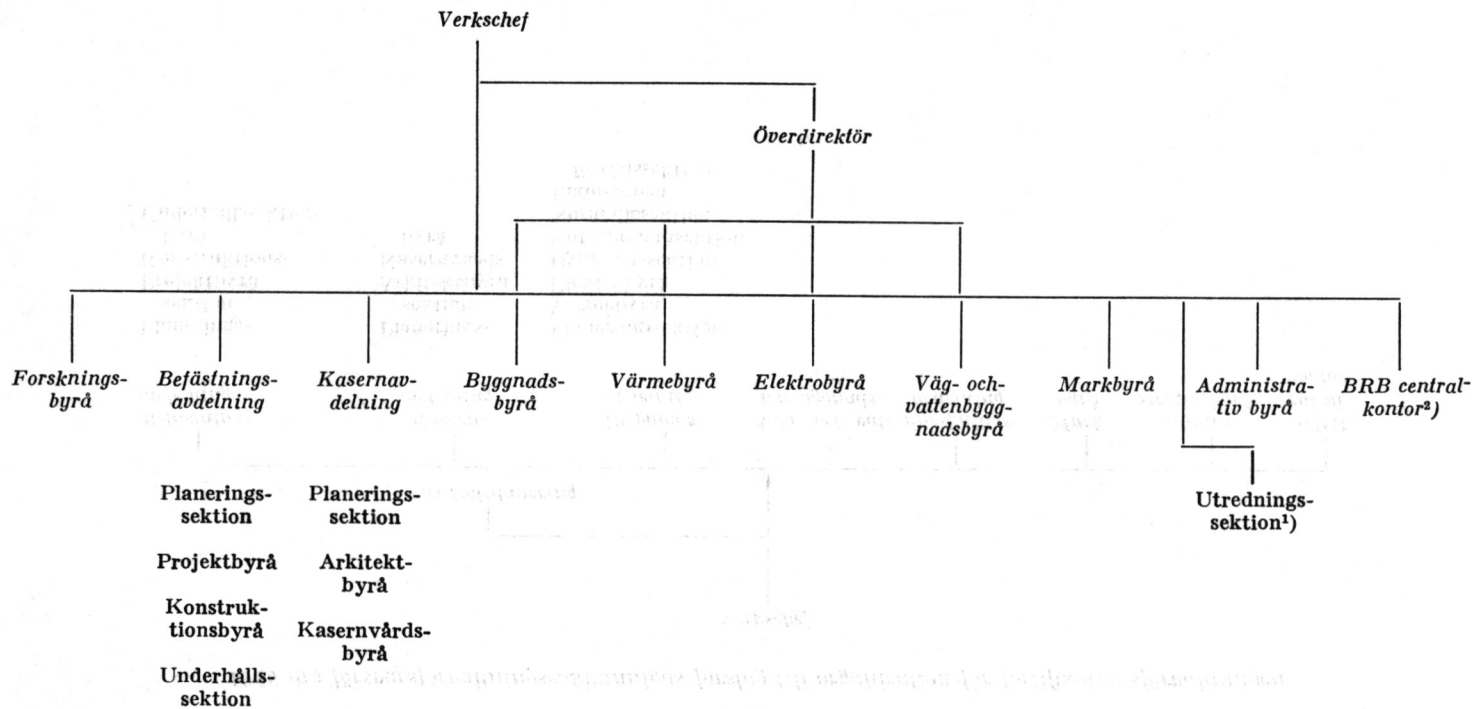

¹ Kungl. Maj:t har den 30 december 1960 medgivit, att marksektionen försöksvis uppdelas i två sektioner.

1956 års försvarsförvaltningssakkunnigas förslag till organisation för fortifikationsförvaltningen

Departementschefens förslag till organisation för fortifikationsförvaltningen

¹⁾ Anknuten till administrativa byrån endast administrativt och personellt

²⁾ Centralkontorets verkstillhörighet skall utredas

**Sammanställning över föreslagna tjänster (beställningar) inom
fortifikationsförvaltningen**

Förslag	Minskning	Ökning
1 generaldirektör Bp 6	—	—
1 överdirektör Be 5	—	1 överdirektör Be 5
Befästningsavdelning		
1 avdelningschef Bo 4 (officer i Fortk placerad på FortF stat)	1 byråchef Bo 4	1 avdelningschef Bo 4
<i>Planeringssektion</i>		
1 överstelöjtnant Ao 27	—	—
1 major Ao 25 (Fortk)	—	1 major Ao 25 (Fortk)
<i>Projektbyrå</i>		
1 överingenjör Be 3	1 överste Bo 1 (Fortk)	1 överingenjör Be 3
3 projektsektioner		
3 regementsofficerare A 27/25 (Fortk)	1 kapten Ao 21	1 major Ao 25 (Fortk)
Specialsektion		
1 byrådirektör Ag 25	—	—
<i>Konstruktionsbyrå</i>		
1 överingenjör Be 3	1 byrådirektör Ae 27	1 överingenjör Be 3
Centraldetalj		
1 byrådirektör Ae 25	—	1 byrådirektör Ae 25
Konstruktionssektion 1		
1 avdelningsdirektör Be 1	1 byrådirektör Ag 27	1 avdelningsdirektör Be 1
Konstruktionssektion 2		
1 byrådirektör Ae 27	1 byrådirektör Ae 25	1 byrådirektör Ae 27
Mekanisk sektion		
1 byrådirektör Ae 27	1 byrådirektör Ae 25	1 byrådirektör Ae 27
<i>Underhållssektion</i>		
1 regementsofficer Br 1/Ar 27 (officer i Fortk på FortF stat)	1 major Ao 25 (Fortk)	1 regementsofficer Br 1/Ar 27
Kasernavdelning		
1 avdelningschef Bp 4	1 byråchef Bp 4	1 avdelningschef Bp 4
<i>Planeringssektion</i>		
1 regementsofficer Br 1/Ar 27	1 överstelöjtnant Ao 27 (Fortk)	1 regementsofficer Br 1/Ar 27
—	1 byrådirektör Ae 25	—
<i>Arkitektbyrå</i>		
1 chefsarkitekt Bp 3	—	—
Centraldetalj		
1 byrådirektör Ae 25	—	1 byrådirektör Ae 25
Arkitektkontor		
1 avdelningsdirektör Be 1	—	—
Konstruktionssektion		
1 avdelningsdirektör Be 1	1 byrådirektör Ae 27	1 avdelningsdirektör Be 1
Granskningsdetalj		
1 byrådirektör Ae 25	—	1 byrådirektör Ae 25

Förslag	Minskning	Ökning
Kalkylsektion 1 byrådirektör Ag 27	—	—
Kasernvårdsbyrå 1 överingenjör Be 3	1 avdelningsdirektör Bo 1	1 överingenjör Be 3
Underhållssektion 1 avdelningsdirektör Be 1	1 avdelningsdirektör Bg 1	1 avdelningsdirektör Be 1
Stockholmssektion 1 byrådirektör Ae 25	—	1 byrådirektör Ae 25
Bostads- och hyressektion 1 byrådirektör Ae 25	1 förste byråsekreterare Ae 23	1 byrådirektör Ae 25
Brandskyddsdetalj 1 brandinspektör Ae 25	—	—
Byggnadsbyrå 1 överingenjör Be 3 2 överinspektörer Be 1	1 byggnadschef Bp 4	1 överingenjör Be 3
Planeringssektion 1 byrådirektör Ae 25	—	—
Byggnadssektion 1 byrådirektör Ae 27	—	1 byrådirektör Ae 27
Entreprenadsektion 1 avdelningsdirektör Be 1	—	—
Normaliesektion 1 byrådirektör Ae 25	—	1 byrådirektör Ae 25
Inköps- och förrådssektion 1 byrådirektör Ao 27	1 officer A: 24	—
Elektrobyrå 1 överingenjör Be 3 3 konstruktionssektioner 2 byrådirektörer Ae 27 1 byrådirektör Ae 25 Underhålls- och driftsektion 1 byrådirektör Ae 25	1 avdelningsdirektör Bo 1 — — —	1 överingenjör Be 3 2 byrådirektörer Ae 27 — 1 byrådirektör Ae 25
Värmebyrå 1 överingenjör Be 3 2 konstruktionssektioner 2 byrådirektörer Ae 27 Underhålls- och driftsektion 1 byrådirektör Ae 27	1 avdelningsdirektör Bo 1 1 byrådirektör Ae 25 —	1 överingenjör Be 3 2 byrådirektörer Ae 27 1 byrådirektör Ae 27
Väg- och vattenbyggnadsbyrå 1 överingenjör Be 3 Sektion för flygfältsprojek- tering 1 avdelningsdirektör Bo 1 Sektion för flygfältsunderhåll 1 byrådirektör Ao 27 Vägsektion 1 avdelningsdirektör Be 1 Sektion för yttre vatten och avlopp 1 byrådirektör Ae 27	— — — — — —	1 överingenjör Be 3 1 avdelningsdirektör Bo 1 1 byrådirektör Ao 27 — — 1 byrådirektör Ae 27

Förslag	Minskning	Ökning
Forskningsbyrå 1 forskningschef Bp el. Br 3	—	—
Markbyrå 1 krigsråd Bo 1	—	—
<i>Marksektion 1</i> 1 byrådirektör Ao 27	—	—
<i>Marksektion 2</i> 1 byrådirektör Ao 27 1 byrådirektör Ae 25	1 byrådirektör Ag 27 1 byrådirektör Ao 25 1 amanuens i reglerad befordringgång	1 byrådirektör Ao 27 1 byrådirektör Ae 25
<i>Domänsektion</i> 1 officer B: 1	—	—
Administrativ byrå 1 krigsråd Bo 1	—	—
<i>Kanslisektion</i> 1 byrådirektör Ao 27	1 byrådirektör Ao 25	1 byrådirektör Ao 27
<i>Personalkontor</i> 1 byrådirektör Ao 27	1 byrådirektör Ao 25	1 byrådirektör Ao 27
<i>Ekonomisektion</i> 1 byrådirektör Ao 25	—	—
<i>Organisationskontor</i> 1 förste byråintendent Ae 23	1 förste byråintendent Ag 23	1 förste byråintendent Ae 23
<i>Intendentskontor</i> 1 byråintendent Ae 21	—	1 byråintendent Ae 21
Utredningssektion 1 byrådirektör Ae 27 1 byrådirektör Ae 25	— —	1 byrådirektör Ae 27 1 byrådirektör Ae 25
BRB centralkontor 1 byrådirektör Ae 25	—	—